

JAN VAN GRONINGEN

de
Vlotbouwers

N. V. W. D. MEINEMA - DELFT

DE VLOTBOUWERS

DOOR

JAN VAN GRONINGEN

Geïllustreerd door Henk Poeder

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA - DELFT

De Noord-Oostenwind is in het zeil gekomen (Zie blz. 68).

HOOFDSTUK I

Dat komt er van....

„Kom hier!” zei Ekkelman kortaf. Hij wees met zijn pikvinger naar 't brandstoffenhek in 't achterhuis.

„Wat is daar?” vroeg Jaap wantrouwig.

„Dát is er!” zei de schoenmaker en wees naar de kolossale berg baggerturf, die zomaar lukraak was neergesmeten in de grote ruimte.

„Die bagger?”

„Juist, die bagger! Die zet jij netjes op een stapel in die hoek, dáár! En direct! En als 'k je nog één keer hoor klagen over verveling, dan kwak ik de bult weer uit elkaar en je kunt hem elke dag opnieuw opstapelen, zolang de vakantie duurt. Mars!”

De deur ging dicht en Jaap stond alleen in het schemerige hek. Vader was nu voorgoed kwaad, niet driftig, maar echt kwaad. Zo ijzig streng klonk zijn stem, zo ijzig wees die vinger.

Daar was niet tegen te vechten. Alle weerstand brak in Jaap. Hij zat met die turven. Een berg zo groot, om wanhopig bij te worden. Hoeveel lagen er? Duizend? Nee, misschien wel twee duizend. Hij zou ze een voor een in de hand moeten nemen, ze neervlijen naast elkaar, laag op laag. Er was geen dóorkomen aan! Er was ook geert óntkomen aan!

Door het enige kleine raampje viel het warme licht van de mooie nazomermiddag. Dat raampje was het ene oog van dit akelige hek, vol stof en spinrag, een woning van muizen en ratten.

Op zijn knieën begon hij een bouwplan te ontwerpen

en de grondlaag te leggen. En Moeder wist niet waar hij zat. Ze zou denken dat hij buiten speelde met de jongens. Vader deed dit maar op eigen houtje. Zij zou zeker wel wat medelijden hebben gehad.

Zijn knieën deden nu al zeer. Hij stond op en tuurde door de kleine ruitjes. Een vlamvend rode dahlia wuifde hem tegen en verderop zag hij een glimp van de grijze kerkmuur. Peepke Krul zwierf daar nu ergens rond en wachtte op hem.

O, een stommerd was ie geweest!

Hoor die spreekw eens kwetteren in de eik! En de dahlia wuift, de zon kleurt de lijsterbessen oranje-rood, een wagen boldert voorbij en ergens wacht Peepke, het vrijbuitertje! Ze zouden nog samen naar Terpstra's boerderij, ze zouden met boer Lukes op de melkwagen de polder in Nu eet Peepke alle bramen op van dat bosje achter de pastorietuin.

Baggers opstapelen, in mooie rijen vol regelmaat, zodat het een soliede, keurige turfberg werd, zoals Vader elke nazomer deed. Nu mag *hij* het doen, hij *moet* het doen, het is een straf!

Even zitten en daarover nadenken, diep nadenken. Er komt een bij voor de ruit. Dat ding wil er in. Ga weg bij! Ruk op! Ik zit gevangen, ik ben een stommerd geweest.

De vakantie is heerlijk geweest, dagen vol zonneschijn en pret. Ze hebben echt genoten. Tot vanmorgen! Toen is hij vervelend geworden. Jurrien Terpstra fietste voorbij. Die mocht een tochtje maken, de bossen in van Leek, Roden, Norg. Die jongen mag alles en heeft alles! Mooie kleren, mooie schoenen, een horloge, een fiets! De jongens van de bakker logeren ergens in Friesland. Anderen gaan uit kamperen!

Jaap Ekkelman mag de vakantie thuis doorbrengen. Hij mag spelen met Peepke Krul, dat arbeidersjong! Anderen mogen alles en hebben alles. Toen is hij onte-

vreden geworden en heeft gezeurd: „Moeke, wanneer mag ik eens uit logeren, wanneer krijg 'k een nieuwe fiets? Ik mag nooit wat. Wat heb 'k nu aan mijn vacantie. Je verveelt je dood!”

Moeke heeft gesust en getroost.

Maar na 't middageten begon hij opnieuw.

„Kom, nu ga 'k me maar weer 's een poosje dood vervelen. Tabé!”

Hij zou net heel lummelachtig de deur uit slenteren, toen Vader hem terug riep. De schrik sloeg hem in de benen: „Kom hier!”

Wat zong die spreeuw een wonderbaarlijk wijsje.

Vanmorgen had hij er nog jacht op gemaakt met pijl en boog. Er passeerden ook mensen over de weg, gerinkel van een fietsbel, klompengeklos. Peepke misschien. Even zien of Vader de deur ook vast gemaakt had. Ja hoor, de krap ¹⁾ zat er op. Dus gevangen, opgesloten! Hij zou met geweld die krap er af kunnen rammeien en er uit pieken. Maar dat maakte alles nog erger.

Toen ging Jaap Ekkelman maar weer aan het werk. Hij maakte een mooi effen grondlaagje in een halve ovaal langs de muur en daar op verder; een half uur, een uur misschien.

Op zijn knieën lag hij in vuil en stof en vergat de buitenwereld, vergat de krap op de deur, want het werd een echt mooie stapel, regelmatig en hecht. Op een afstand gezien een keurig stuk werk! Had hij eerder moeten weten! Mooi werk, man! Telkens haalde hij een nieuwe vracht, stortte die uit op de stapel en vlijde ze daarna in keurige rijen. Zo bouwt de metselaar een muur. Meer dan de helft was reeds opgestapeld, toen hij iets hoorde ritselen bij 't raampje. Hij zag op en keek in een paar heel licht-blauwe, ronde oogjes die met verbazing hem aanstaarden. Peepke Krul!

¹⁾ Wervel; soort grendel.

„Hé, Peepke! kom hier!”
„Wat doe je daar?” riep Peepke.
„Kom maar, fijn werk!”

Het gezicht verdween. Even daarna gestommel in 't achterhuis en gerammel aan de deur.

O, die gemene krap!

„Ben je hier?” klonk Peepkes hoge stemmetje van achter de deur. „Er zit 'n krap op, man!”

Meteen schoot de deur los.

„Ik help je!” zei Peepke.

„Deur dicht! Zacht praten! Mooi werk, zeg. Hoe vind je die stapel? Nu geef jij mij de baggers en ik bouw. Kijk, mooi muurtje hé!”

„Je bent lekker zwart,” lachte Peepke.

„Hindert niet, gooi maar neer, hier! Goed zo! Haal meer!”

„En straks bouw ik. Om beurten.”

„Da's goed.”

„Moet je dit doen?”

„Ja, voor mijn Vader.”

„En waarom zat de krap op de deur?”

„Om toch”¹⁾, zei Jaap.

„Hij valt vanzelf dicht, denk ik,” veronderstelde Peepke. „En nu zitten we beide gevangen, jô!”

„We schieten hard op, zeg!” pochte Jaap.

„En wat krijg je als 't klaar is?”

„Niks. Maar als 't *niet* klaar is, dan krijg ik wat.”

„Op je falie,” lachte Peepke.

„Op mijn jan salie,” lachte Jaap.

„Au!” gilte Peepke. „Een muis, man! Hij liep over mijn hand!”

Jaap stooft op. „Waar?”

„Hier ergens.”

„Pak hem dan!”

¹⁾ „Zo maar.”

„Hij zit hier onder de turf,”
„Dan vinden we hem straks wel, breng me maar weer
een arm vol.”

Toen klapte er een deur.

„Stil eens!” waarschuwde Jaap. „Ik hoor wat.”

Er hoestte iemand.

„Mijn Vader! Kruip weg, gauw!”

Peepke wipte als een haas over de bult en dook weg
in 't donkerste hoekje.

De deur ging open. Ekkelman stond in de opening.

„Hm! Dat heb je hem vlug gelapt,” zei Ekkelman
verbaasd, de mooie berg ziende.

De deur ging open. Ekkelman stond in de opening.

„Daarvoor ben 'k ook de zoon van een schoenlapper,” waagde Jaap op te merken.

Even zag Jaap een glimp van de kleine Peepke, die als een rat weggedoken zat. Zijn wilde vlashaar piepte net boven de turf uit. Jaap schoot bijna in de lach.

„Heb je lol?” vroeg Ekkelman.

„Een klein beetje,” zei Jaap.

„Hm. Zal 'k de bult maar weer om gooien? Dan kun je morgen nog eens.”

't Zou jammer zijn, Vader!”

„Ja, dat is zo. 't Ziet er keurig uit. Je mag nu nog wel wat gaan spelen.”

„Mag 'k het af maken, Vader?”

„Ook wel. Zul je dan ook 's dankbaar zijn met je mooie vakantie?”

„Ja, Vader!”

„En niet meer klagen over verveling?”

„Nee, Vader.”

„Afgesproken,” zei Ekkelman.

Toen rolden er een paar baggers naar beneden. Er klonk een heel klein onderdrukt gilletteje.

„Een rat,” zei Ekkelman en vertrok.

„De rat” kwam overeind met de ene hand op zijn vlaskop.

„Man nog an toe!” zei Peepke, „daar viel me een bagger op de kop.”

Jaap stond krom van de lach.

„Doet het zeer?” vroeg hij nog lachend.

„Nee,” zei Peepke. „'t Voelt heel lekker, gek!”

„O, er zit geen bloed aan,” troostte Jaap.

„Nee, maar er zit wel 'n bult op.”

Ze werkten weer door, maar Peepke streek telkens met zijn hand door 't haar.

„Ik word groter,” zei Peepke.

„Ik zie niets,” zei Jaap.

„Voel dan.”

„Ja, er komt een buil. Als dat zo doorgaat, dan ben je morgen even groot als lange Jurrien.”

„Als het zo doorgaat . . . dan . . . dan . . .”

Peepke zweeg, want de deur ging open.

Een klein mollig vrouwtje keek nieuwsgierig naar binnen.

„Och, zijn jullie nòg aan 't werk? Wat staan die baggers daar mooi! En helpt Peepke ook? Lust je een boterham, Peepke?”

„Jawel, vrouw Ekkelman!” zei Peepke gretig.

„We zijn zó klaar, Moeder!” zei Jaap.

„De laatste tien,” zei Peepke.

„Kom dan maar mee. Maar wat zien jullie er uit! Zwart als Turken. Dat kan zo niet. Eerst wassen, hoor! Peepke ook. Ik zal een teiltje met water klaar zetten, hier in 't achterhuis. En dan aan het boenen, hoor!”

Een teiltje met regenwater stond gereed. Twee wasdoekjes lagen er naast.

„Ik eerst? ” vroeg Jaap.

„Dan zal ik zien of je 't goed doet.”

„Was jij je elke dag, Peep?”

„Ikke niet,” zei Peepke.

„Moet je wel doen, man, anders lijk je zo goor.”

„Wat kan mij dat schelen!”

Jaap zette zich geducht in het zeepsop, het schuim spatte rond.

„Zie mijn neus eens glimmen, Peepke! En nu jij. Oren en hals ook, hoor!”

Vrouw Ekkelman bracht een bordje met twee stevige boterhammen.

„Nu je haren kammen, Peepke!” zei ze.

Peepke lachte. „Mijn haren? Die kam ik 's Zondags.”

„Dan zal ik het nu eens doen, vent! Ik wil je knap de deur uit hebben. Begin jij intussen met je brood.”

„Alles voor mij?”

„Alles voor jou. Jaap eet straks.”

„Fijn rookvlees! Dat krijg 'k niet alle dagen!”

Peepke at gulzig met grote happen, als een hongerige wolf.

Vrouw Ekkelman maakte, met behulp van veel water, een rechte scheiding in de wilde haardos.

„Nu ben je een heel andere jongen,” zei ze, hem een spiegel voorhoudend.

„Een heertje,” grijnsde Peepke.

Even later zagen ze hem na op het pad tussen de dahlia's.

„Ze groeien op als wilden, die kleine Krullen,” zei Moeder.

„Hij is toch een fijne vent,” zei Jaap.

„Een goed kereltje, maar vies. 'k Wou, dat we wat voor hem konden doen.”

De nacht kwam en de maan keek door het kleine venster. Een dikke rat zat te piekeren in het zilverlicht, zijn schuilplaats was afgebroken en hij dacht diep na over 't vreemde gedrag van de mensen. Waarom moest die heerlijke turfbult verplaatst worden naar de muur? En de muizen tripten over de nieuwe turfberg en zochten naar nieuwe schuilholletjes. Er waren twee monster-tjes in hun schuur geweest, de hele middag, ze hadden 't wel gezien. En nu was alles kapot. De maan klom door de eikenkruin, toen werd het weer donker in het turfhok en de rat ging een gang graven onder de nieuwe turfbult.

En Jaap Ekkelman lag in zijn bed te denken, voor de slaap hem overmande. Hij had door zijn gezeur de dag bedorven. Uit het kwade was wel iets goeds voortgekomen: een prachtige turfbult. Maar dat Vader zo boos was geworden, zat hem dwars. Vader, die van de vroege morgen tot heel laat in de avond soms, zat te schoenenflikken op zijn driepoot, om hun kostje te verdienen.

Vader, die al zijn levensdagen had gewerkt en nooit vakantie kreeg. Nee, die moest wel nijdig worden, als hij zijn lanterfantende jongen hoorde klagen over verveling. Dat moest niet weer gebeuren. Het was ook zo onzinnig. Wat ging het hem aan, dat Jurrien Terpstra een mooie fiets had? Een welgestelde boer kan meer dan een doodgewone schoenmaker. Kijk dan naar Peepke Krul, die moet nog heel wat meer ontberen. Nee, dit overkwam hem niet weer. Morgen ging hij vroeg opstaan en dan direct op stap naar Peepke, ze konden de polder wel 's ingaan of wat spelen bij Jurrien op de boerderij. Er was zo véél te beleven. En de vakantie duurde nog veertien dagen! Wat een lange tijd! Heerlijk!

En toen de maan weer uit de eikentakken klom en heel langzaam en heel stil verder ging over het kerkhof en over de oude kerk, toen gluurde ze even door een raam van het schoenmakershuis. De bedsteedeur stond open en Jaap glimlachte in zijn slaap.

HOOFDSTUK I I

„Wat zullen we nu eens uitvoeren?”

Er was die middag een woonwagen met zigeuners door Kleinbert getrokken. Ze hadden twee afgerichte beren bij zich, vertelde Jurrien Terpstra.

Een er van had hij gezien: een bruine kolos waggelde achter de wagen aan. Een man en een vrouw met pikzwart haar liepen er naast. Gevaarlijke mensen, dat zag je zó! Even voorbij de kerk waren de beren aan 't vechten gegaan. Een man had het gezien. Eentje was losgebroken en moest in de Leekster bossen rondzwerven. De veldwachters zochten er naar, met het geweer in de aanslag. Op dat uur zaten Jaap en Peepke te turven. Die vette kluif was hun ontgaan. Maar Peepke liet het er niet bij zitten. „Ik wil ze zien,” zei hij diezelfde avond nog en hij liep ijskoud met zijn scheiding in 't haar naar Tolbert, een uur ver. De maan was al op, toen hij in de donkerte huiswaarts keerde. Een rilling liep hem over de rug, toen een dik beest brommend uit een heg te

't Was maar een hond.

voorschijn sprong. 't Was maar een hond, doch Peepke holde het laatste eind.

„En er was maar één beer,” zei Peepke de volgende middag, toen ze met zijn drieën bij Terpstra's hek stonden.

„Ja, goeie!” zei Jurrien. „Dat klopt, want de ander was de bossen in.”

„Niks van waar,” beweerde Peepke beslist. „Ik heb die kerel gevraagd. En 't was niet eens een zigeuner, hij praatte gewoon boers. Hij zei: „'k Heb nooit meer as één beer had!”” 't Hele verhaal is gelogen, jongens. Ze gaan naar Friesland, daar is ergens kermis. En nou jullie!”

Daar konden ze 't mee doen.

Die kleine Peepke was een rakker. Die durfde alles en die mócht alles!

„En kwam je niet veel te laat thuis?” vroeg Jaap nieuwsgierig.

„Te laat? Waarvoor?”

„Voor 't eten,” dacht Jurrien.

„'k Heb een koolraap opgegeten,” zei Peepke, „en 's avonds bracht mijn vader mij nog 'n stuk oude wijven ¹⁾ op bed.”

„Nou,” zei Jurrien op zijn droge manier, „ik heb liever brood dan koolraap.”

„En ik heb liever oude wijven dan brood,” beweerde Jaap.

„Lieverkoekjes,” zei Peepke, „bakken we niet. Wat zullen we nu eens uitvoeren?”

Daar stonden ze met zijn drieën. En ze moesten wat uitvoeren. Peepke nam plaats op de dikke witgekalte kei aan de ingang van Terpstra's oprijlaan! Hij leek nu heel klein, een ventje van zes jaar en hij was al elf!

Jaap ging languit in 't gras liggen. Hij was de dikste en de luiste. Jurrien, een kop te groot voor zijn jaren, lang en dun, met 'n goedige oogopslag, bleef wijdbeens

¹⁾ Soort zoete koek.

voor zijn makkers, daar in de diepte, staan. Hij was de traagste van de drie, die bij alles extra lang moest nadenken, voor de zaak tot hem doordrong. Hij sprak altijd langzaam en nooit had iemand hem echt kwaad of driftig gezien.

„Ik wéét wel wat,” begon Jurrien.

„Jij weet 'n hóóp!” snauwde Jaap.

„Ja, maar ik weet wel wat moois.”

„Vooruit er mee,” drong Peepke aan.

Jurrien ging over tot de fluistertoon:

„We nemen een papieren zak, bijvoorbeeld een zak, waar koffie in gezeten heeft, of een zak, waar . . . nou, laat ik zeggen: meel in gezeten heeft . . . en dan . . .”

„Dan stoppen we Peepke daarin, nu verder maar!” haastigde Jaap.

„Stil nu Jaap, ik ben immers nog niet uitgepraat . . .”

„Word je ook niet voor vannacht twaalf uur!”

Peepke stutte zijn hoofdje in beide handen en wachte geduldig af.

„En dan doen we daar zand in of . . .”

„Schei maar uit!” besliste Jaap. „En dan doen wij er een touwtje aan en dan kruipen we achter een bosje,” bouwde hij Jurrien na. „Heb ik al zo vaak gedaan!”

„Oud nieuws,” bromde Peepke.

„Jammer!” zuchtte Jurrien.

„Wat is jammer!”

„Dat het oud nieuws is,” zei Jurrien.

„Maar we kunnen zoiets wel 's doen,” stelde Jaap voor en kwam overeind. „Kun je ons het papier leveren van een pak lucifers, Jurrien?”

„Hoe bedoel je dat?”

„Net zoals ik het zeg, een pak lucifers.”

„Ik wel,” zei Peepke. „Zal 'k halen, wacht maar even.”

Een half uur daarna lag er een pak lucifers op de weg, merk „De Zwaluw”. Het lag er zo onschul-

ding, zo mooi gloednieuw, een ding om op te rapen. Zij zaten gehurkt achter de elzenwal, vol spanning wachtend.

„Bukken, Jurrien!” moest Jaap soms waarschuwen. „Jij verraadt de hele boel met je lange hals. Kom, hier is een mooi kijkgaatje.”

„Maare . . . ze zien me zó ook niet, ik sta precies achter een takje.”

Een fietser reed voorbij, zonder iets te zien. Toen hoorden ze voetstappen. Die kwamen recht op het pakje af. Plotseling kneep Jaap zijn kleine vriend in de arm. Het was de dominee! Jaap trachtte Jurrien nog neer te trekken. Die rekte zich echter nog meer uit, want de dominee bukte zich en raapte het pakje op.

„Prachtig!” zei de dominee luid en stak het pak bij zich. Nog even bleef hij aarzelen op de plek, zag rond naar alle kanten, ontdekte Jurriens lange gestalte en vroeg:

„Zo Jurrien, ben je daar aan 't werk? Is je vader thuis jongen?”

„Jawel, dominee!”

„Prachtig!” klonk het weer en de man vervolgde zijn weg.

„Driedubbele ezel!” klonk het vanaf de grond.

Ontzet keek Jurrien op zijn vrienden neer.

„Nu verraad je de hele boel. Ik heb je nog zó ge-waarschuwd!”

„Hij krijgt het zelf op de kop,” zei Peepke.

„Hoe op de kop?” vroeg Jurrien onnozel.

„Snap je dat niet, man? Als dominee nu thuis komt en hij wil een doosje uit het pak lucifers halen, dan vindt ie de rommel, die wij er in gestopt hebben. En dan krijg jij de schuld.”

Jurrien begon het nu ook in te zien.

„'t Is immers maar 'n grap,” trachtte hij zich te troosten.

„Maar je mag dominee niet voor 't lapje houden!” zei Peepke.

„Jawel hoor, Jurrien!” zei Jaap. „Hij houdt wel van 'n grapje. Weet je niet meer hoe hij danste op 't schoolplein in Eemtil, toen we feest hadden? Op gewone dagen is 't een heel lollige man, zeg!”

Nu helemaal gerust gesteld dwaalden ze belust op nieuw avontuur langs Terpstra's gracht. Daar dreef iets in het water.

„Een dood zwijn!” riep Jaap.

„O, dat weet ik wel,” verklaarde Jurrien, „'t Is een big, die is vanmorgen dood gegaan. Maar ik snap niet hoe die in de gracht gekomen is. Ik dacht, dat Pa hem in de grond zou stoppen.”

Peepke was al bezig met een stok het beest naar de kant te halen.

„Wat wil je met dat vieze beest?” vroeg Jaap.

„Wat mee uithalen,” zei Peepke, die het dode dier op de wal trok.

„Ja, dat doen we,” zei Jurrien. „We halen er een grap mee uit.”

Er spookten reeds allerlei dwaze dingen door Peepkes ronde bolletje. Er kwam wat kleur op zijn bleke wangen. Hij wentelde het dier om en om en sleepte het aan één poot mee tot achter een struik.

„Nu laten drogen,” zei hij. „En aan wie zullen we dit cadeautje nu eens sturen. Aan de dominee?”

„Ben je mal?” zei Jaap.

„Aan . . . laat 's kijken . . . aan . . . ik weet het niet,” zei Jurrien.

„Ik wel,” zei Jaap.

„Aan vrouw Lap.”

En sleepte het aan één poot mee . . .

„Haaa!” riep Jurrien opgewonden. „Jij bent slim, Jaap! Dat kwaje wijf”

„Die boze tang krijgt hem,” besliste Peepke. Maar hoe?

„In een kistje,” meende Jaap.

„Te goed voor haar,” vond Peepke.

„Voor de deur leggen,” bedacht Jurrien.

„Eerst aankleden,” zei Peepke.

„Aankleden?”

„Ja, een paar oude flarden aantrekken, een mutske op net 'n kind.”

Jaap begon te dansen van pret.

„Ik zal wat ouwe rommel halen van mijn zusje,” zei Peepke. „Jullie moeten hier op me wachten, anders komt er 'n hond bij ons kindje.”

Ze hielden lachend en in spanning de wacht, tot de kleine kameraad terug kwam.

„Ze heeft mij laatst nog uitgescholden,” zei Jurrien.

„Wat zei ze?”

„Lange slampamper.”

Jaap lachte opnieuw.

„En ik deed niks. Ik keek gewoon naar haar ramen. Dat mag toch vrij!”

„'t Is een hele rare, ze heeft ruzie met iedereen,” zei Jaap. „En ze zeggen, dat ze geld gestolen heeft in de stad.”

Zo'n slecht mens mocht je er toch wel eens tussen nemen, dachten ze. En zo spraken ze elkander moed in. Het duurde niet lang, voor Peepke terug kwam. Hij verscheen met een kolossaal pak onder de arm, een kartonnen doos met inhoud.

„Je hebt toch geen goeie bullen van je zusjes meegenomen?” vroeg Jaap.

„Goeie bullen? Die hebben ze niet, man!” lachte Peepke.

„Nu ja, ik bedoel kleren, die ze nog dragen!”

„Ze dragen ze niet,” zei Peepke, die met uitpakken begon. „Als zij ze droegen, dan had ik ze niet in de doos. Hier, pak aan: een jurk, een muts, witte sokken.”

En Peepke pakte uit, oude, versleten en gescheurde kinderkleertjes en een stuk vitrage.

Dat doen we er over, dat is de sluier,” zei Peepke.

„Maar baby's dragen geen sluiers,” bracht Jurrien er tegen in.

„Varkensbaby's wel,” zei Jaap.

Het cadaver werd wat drooggewreven, netjes aangekleed en in de doos gelegd.

Netjes aangekleed en in een doos gelegd.

„Nu stil wezen,” zei Jurrien, „anders wordt ons kindje wakker.”

Die avond stond de grote doos in de maneschijn vlak voor de deur van vrouw Lap. Er werd gerammeld aan de deur. De deur ging op een kier.

„Vollek!” werd geroepen.

Even geklos van klompen op het straatje en 't was weer stil.

Achter een verlichte lap, die voor een der ramen als gordijn dienst deed, rees een zwarte schaduw omhoog. Geslof in de korte gang. De deur ging open.

Vrouw Lap boog zich voorover.

„Een doos!” riep ze naar binnen. „Voor vrouw Lap”, staat er op. Kijk hier!” zei ze tegen iemand achter haar. „Voorzichtig. Zwaar!”

De deur ging dicht. De jongens wachtten tien minuten, een kwartier. Er gebeurde niets. Toen gingen ze, een beetje onvoldaan, naar huis.

HOOFDSTUK IV

Hoe groot is dat meer?

Ze zaten met zijn drieën op een omgevallen knotwilg. Het zweet droop hun van de gezichten, want ze hadden lang gejaagd achter een aangeschoten houtduif. Een kanjer van een duif, zo'n vette grijs-blauwe met een witte ring om de hals. Al de landerijen van Terpstra hadden ze door moeten rennen, meer dan een half uur, aldoor achter die duif. Dat dier had hun op 't laatst nog voorgoed de hakken laten zien in 't struikgewas van de Kooi. Wel tien keer hadden ze hem haast gehad.

„Zulke vogels bedriegen je altijd,” zuchtte Jaap.

„Altijd, man. Ze doen alsof en steken je gewoon de gek aan.

„Maar aangeschoten was ie, da's vast,” beweerde Peerke.

Met een grote rode zakdoek veegde Jaap de nattigheid van zijn verhitte gezicht.

„En toch had ik hem eenmaal bijna,” zei Jurrien.

„Bijna is nog niet half,” antwoordde Peepke.

Een beetje mistroostig staarden ze de vlakte over. De wind suisde in het gebladerte en wuifde koelte om hun hete hoofden. In de verte, tegen het Leeksterbos, trilde de polder in de Augustuswarmte.

„Deze boom is nog van ons,” zei Jurrien. „Die sloot is de grens van ons land.”

„Dat weten we nu wel,” zei Jaap. „Dat jullie land tot aan die sloot gaat, dat hoef je ons niet elke dag te vertellen.”

Peepke zat als een klein hoopje mens diep voorover

gebogen, de handen onder zijn kin, starend in de verte. Hij hoorde zijn grote vrienden, maar luisterde nauwelijks. Zijn Vader, de arbeider Krul, had geen land, geen vierkante voet, niets. Een huurhuisje met een tuintje en een oude hut, waarin twee geiten stonden. Dat was hun hele rijkdom. Daar kon Peepke niet op roemen. Maar er was toch iets, waarop geen enkele jongen uit Kleinbert bluffen kon: hij mocht bijna alles! Hij groeide op als een wilde vogel in de polder, zo vrij. Zijn ronde kaasbol droeg nooit een pet of muts, met zijn versleten blauwe overall mocht hij zich wentelen in de ergste modder en als het late uur de anderen naar huis dreef, dan behoefde hij zich nooit te haasten. Hij mocht alles, en dat was zijn roem.

De zomervacantie was nu voor de helft om en ze hadden nog maar zo weinig beleefd. Bijna twee weken hadden ze verboemeld in Kleinberts landelijke omgeving en het grote avontuur, waar hun harten naar hunkerden, was uitgebleven. Anderen gingen uit logeren en kregen zo een stukje van de wereld te zien. Zij hadden daartoe de gelegenheid niet gekregen en moesten hun geluk maar beproeven in de kleine wereld van hun dorp.

En zo zaten ze daar als drie arme drommels, moe van de jacht, teleurgesteld door de mislukking.

„Ik wou wel eens weten, wat er achter die struiken is,” peinsde Peepke hardop.

„Het meer natuurlijk,” zei Jurrien.

Ja, het meer was daar ergens, achter de hooilanden, achter de dijk, achter de rietvelden en struiken, de wildernis. Daar ergens klotste en ruiste het grote water. Je kon op die dijk soms het ruisen horen van die eindeloze golvenvlakte. Je hoorde het getokker van wilde vogels. Je zag ze zwenken en dalen. Er zweefde een grote roofvogel spiedend over de moerassen.

Er zwommen echte visotters, monsters van beesten,

waar elke hond voor sidderde. Er leefden slangen tussen 't riet, echte gladde slangen, niet vergiftig, maar griezelig en verraderlijk genoeg.

En 's avonds, als de jongens achter hun huis stonden, voor ze naar bed moesten, hoorden ze het doffe boemboem van de roerdomp.

Er was eenmaal een schip vergaan op dat meer. Een westerstorm had het kapot gebeukt, het wrak zat aan de grond, ergens ver in 't Zuiden, de schippers konden het zien bij lage waterstand. Vroeger gebeurden er altijd veel erger dingen dan tegenwoordig.

En aan de overkant, nog verder in het Zuiden, was weer zo'n rietwereld, nog veel geheimzinniger dan aan deze kant. Er moesten eilandjes te vinden zijn ergens, onbewoonde eilandjes. Het meer werd kleiner, zeiden de mensen, het groeide dicht.

Ach, dat heerlijke meer met zijn wereld van geheimzinnigheid en gevaar . . . Wanneer zouden ze het ooit goed te zien krijgen?

Ze waren met al hun grote woorden nog zo onnozelen klein. In een eld moesten ze klimmen om het water te zien schitteren in de middagzon.

Jurrien begon de knotwilg te wiegen. De takken kraakten. Maar Peepke peinsde.

„Wat zou er achter het meer zijn?” vroeg hij.

Jaap wist het: „Daar staat een zomerhuisje van dokter Meier.”

„Ach man, dat is nog maar aan de overkant van het Lekediep, dat is het begin van het meer, de hals. En dat kun je immers op de dijk wel zien, dat is vlakbij. Maar meer naar links, dáár, wat is dáár! Dat zou ik wel 's willen weten.”

„Ja, dat zou ik óók wel 's willen weten!” echode Jurrien.

„Hadden we maar een bootje,” verzuchtte Jaap.

„En als dat dan 's lag in Lukes Gat,” zei Jurrien.

En toen sprak de kleine Peepke het verlossende woord: „We moeten een vlot bouwen.”

De twee groten zagen een ogenblik neer op de blonde vlaskop. Een vlot bouwen! Een woord, zwaar van avontuur.

Jules Verne, Noorwegen, Finland, Siberië. Waar ergens hadden ze er toch van gelezen?

Jurrien, de bangste, zei: „En dan verdrinken.”

„Natuurlijk verdrinken,” zei Peepke bitter.

„Hoe wou je dat doen, Peepke?” drong Jaap aan.

Ze waren al van de knotwilg gegleden en slenterden 't land in. Zomaar ineens had dit nieuwe denkbeeld hen in beweging gebracht.

„Ik heb een grote kist,” zei Peepke.

„Hoe kun je nu in een kist varen,” zei Jurrien.

Dat hóorden ze niet eens.

„En” drong Jaap opnieuw aan, want hij voelde de nadering van iets groots.

„We moeten planken hebben en palen. We kappen dode boompjes in Lukes' bos. We verstoppem hem in 't riet en als ie klaar is, varen we over. Een zeiltje er op. Kan best.”

„En ik heb een polsstok, om af te duwen,” zei Jaap.

„Als 't mag!” kwam Jurrien weer. „Lukes moet 't ook goedkeuren!”

„Dan kun *jij* mooi permissie vragen,” stelde Jaap voor. „Je komt er vaak.”

„Wat moet ik dan zeggen?”

„Zonder permissie komt 't vlot er ook,” besliste Peepke.

„Zeg! wat moet ik dan zeggen?”

„En ik pak mijn Vaders stevels,” zei Peepke. „En een bijl heb 'k ook wel.”

Natuurlijk, Peepke had alles!

„En de kist zetten we er boven op, dat is de kajuit. En we kamperen op 'n eilandje. En dan

gaan we naar 't wrak, er zit misschien nog wel geld in!"

Hun ogen glinsterden, hun wangen gloeiden opnieuw, nu van het avontuur, dat lokte.

De weg naar het Zuiden leidde over een oude binnendijk. Het was een vrij onbegaanbaar pad, een pad voor jongens alleen. Je moest klauteren over vele dichte heiningen van takken en prikkeldraad, je moest een scheefgegroeide knotwilg beklimmen en vandaar een sprong wagen over een sloot.

Over dit pad met hindernissen bereikte je de Kooi,

Je moet een scheefgegroeide
knotwilg beklimmen

een wilde bosschage met water en riet. Voorbij de Kooi strekten zich de lage hooilanden uit tot aan de dijk. Daar achter begon de eigenlijke wildernis, het vrij waardeloze bezit van boer Lukes.

Na een wandeling van een half uurtje, stonden ze op de dijk. Daar belandden ze altijd op hun zwerftochten. Daar stonden ze. Er vlogen weer wilde eenden op uit het „Ouwe Gat”, een soort uitloper van het meer.

De verschrikte en toch zo nieuwsgierige vogels maakten een vliegtochtje, cirkelden rond om straks weer neer te dalen.

Daar stonden ze. Hun frisse snuiten gericht naar de biezenwereld, hun ogen vol verlangen.

Meerkoeten en waterhoentjes verdwenen achter riet en biezen. Er was een gefladder en gesnater, gekir en gefluit, zo vlakbij en toch zo eindeloos veraf.

Ze luisterden. Het was een druk en vreedzaam geluiden-accoord, soms onderbroken door een schelle kreetklank.

Waar was nu de roerdomp, die met zijn poem-poem hen 's avonds ontroerde.

Waar waren de otters, de watermonsters.

Ze wilden het weten, ze moésten het weten!

Het plan stond nu onherroepelijk vast.

Daar, in dat struikgewas zouden ze ongezien hun vaartuig in elkaar timmeren, ze zouden het „Ouwe Gat” uitvaren, langzaam, voorzichtig bomend langs de waterlelies. Ze zouden de karekieten een bezoek brengen op hun geheime broedplaatsen, waar nooit een mens was geweest

„En we gaan poeren,” zei Peepke.

Wat is dat? Weten ze dat niet? Dat moet bij nacht gebeuren, jongens! Je neemt een lange draad, je rijgt een hele hoop wormen aan een lange draad, je maakt er 'n soort kluwen van en laat dat ding in 't water zakken. De alen zuigen er zich aan vast. En je haalt op!

Natuurlijk gingen ze poeren.

„Bij nacht zeker!” smaalt Jurrien weer.

„Natuurlijk! Mag je niet? Dat zal je moeder toch wel over hebben voor 'n zoodje alen, niet? Nou dan!”

„We doèn het!” zei Jaap. Alles kan. Ze stonden op de dijk. Ze stonden aan de rand van het wonder. Ze geloofden in het wonder. Peepke zei dat het kon, Peepke de idealist. En Jaap Ekkelman geraakte in vuur. Er was geen houden meer aan. Morgen gingen ze beginnen. Ze liepen de polder door naar huis. Ze hadden haast gekregen. Dit kon geen dag meer wachten. En Jurrien Terpstra liep achteraan. O, hij deed ook mee, hoor, ze konden op hem rekenen, hoor! Maar het was in zijn brein nog niet zo helder, hij zag het nog niet zo duidelijk. Hij liep wat achteraan, wat slungerig en gebogen, het ging ook zo hard. Maar hij deed vast mee, hoor! Hij zou Lukes vragen. En hij zou Pa vragen om planken, een hele hoop planken en spijkers en zo.

's Nachts droomde Jaap over alen, lange, zwarte, kronkelende alen, emmers vol.

Kleine Peepke Krul zeilde bij maneschijn met klapperend zeil over wijde wateren

H O O F D S T U K I V

Maar.....

„Waarvoor heb jij zo'n haast....?“ vroeg baas Ekkelman de volgende morgen aan zijn zoon.

„O, Vader, Jurrien en Peepke wachten op me, we spelen zo fijn!“

Vlug eten, vlug een boodschapje doen voor Moeder, vlug even dit, vlug even dat.

„Ga dáár zitten!“ gebod Ekkelman. Zijn stem klonk streng. Jaap schrok er van. De vinger wees gebiedend naar de stoel aan tafel, waar de resten van Jaaps boterham nog op een bordje lagen. Wat was er nu weer? Dreigde er iets?

Hij ging koest zitten en zag zijn Vader schuin aan.

„Wij aten hè, en jij vloog holderdebolder van je plaats om maar wèg te komen, hè. Het zal *niet* gaan.“

Het was even stil. Moeder nam een hapje van haar brood en keek, alsof ze heel wel wist wat nu volgde.

„Wat hebben jullie laatst uitgehaald bij Lap?“

Het scheen alsof een heel zwak glimlachje speelde om Moeders mond. Dit gaf hem moed. En daarom trachtte hij luchtig te antwoorden.

„Een grapje, Vader!“

„Zo, een grapje! Gevaarlijk werk, grapjes uithalen bij grote mensen.“

Jaap dacht even aan dat andere grapje, met de lucifers, daar was ook een groot mens mee gemoeid, Dominee nog wel.

„Weet je wel, dat je het mens zwaar beledigd hebt?“

Jaap zei niets. Dat „zwaar beledigd“ leek toch wel

wat overdreven. Maar hoe was Vader er achter gekomen?

„Weet je wel, dat die mensen geen kinderen hebben en dat vrouw Lap daar meermalen over praat? Dat ze daar over klaagt en het als een bezoeking van God beschouwt, die kinderloosheid? Je hebt die mensen zeer gedaan.”

„’t Leek spotten, Jaap, kwam Moeder.

Jaap begon te begrijpen.

„Maar daaraan hebben wij helemaal niet gedacht! Als ik dat geweten had!”

„Goed! Ik zal dat geloven, ’t was maar ’n onschuldige grap, maar ze is hier haar nood komen klagen. Blijf dat mens uit de weg. Maar wat hebben jullie uitgehaald met Dominee?”

Wist Vader dan álles?

„Je gezicht verraadt het al,” ging Ekkelman verder. „Ook dàt heb je méé gedaan. En ook dàt is ’n vrij onschuldige grap. Maar het betreft hier grote mensen en ik vind, dat je die niet foppen mag.”

„Wij konden toch niet ruiken, dat Dominee er net langs zou komen!” verweerde Jaap zich.

„En nu wil ik je *dit* zeggen,” ging de Vader door. „Wij zijn niet in de wereld om te lanterfant. Jij bent te groot om de hele dag te verboemelen. Je helpt vanmorgen Moeder en vanmiddag ga je schoenen bezorgen en boodschappen doen.”

Na het danken deed Ekkelman zijn schootsvel voor en verdween naar zijn werkplaats.

Jaaps gezicht stond ver van vriendelijk.

„En ik heb een afspraak met de jongens! Hoe moet dat nou?”

„Als de jongens komen, zal ik het wel zeggen!” zei vrouw Ekkelman.

„En mag ik dan nooit weer spelen?”

„Natuurlijk wel! Maar je moet Vader begrijpen. Hij

heeft zijn hele leven moeten werken, vanaf kleine jongen al en nu hij klachten hoort over kwajongenstreken snap je? Doe vandaag nu wat hij zegt. Ga mij nu eerst maar 'n paar maaltjes aardappels rooien en zoek 's een paar mooie bloemkolen uit, die lust je immers zo graag. En zullen we morgen worteltjes eten, wat dunk je?"

Moeder kon mooi praten. Maar Jaap zag zijn heerlijke plan in rook vervliegen en dat stemde hem verdrietig en vervelend.

En later liep hij door de voortuin om te zien, of een van de jongens in aantocht was. Maar Vader bonsde op de ruit.

„Niet de weg op!" riep hij. „Maak dat je weg komt, aan 't werk, anders ga je onmiddellijk in het turfhoek."

En klip-klop ging het weer in de werkplaats. Jaap verliet de gevaarlijke plek voor de ramen en begon achter in de moestuin aan de hem opgedragen taak.

De dag was verloren. Hij zou nog wel 's met Moeder praten, misschien wist die uitkomst, met Vader viel vandaag niet te redeneren. Over het vlot behoefde hij helemaal niet te beginnen

In de loop van de morgen stapte kleine Peepke Krul door 't hekje van schoenmaker Ekkelman. Hij had heerlijke dingen te vertellen over planken en latten en spijkers, als die vervelende Jaap nu maar 's voor de dag kwam!

„Ekkelman!" groette Peepke in de deur van de werkplaats.

„Dag," zei de baas en werkte door.

„Mag 'k een stukje pik, Ekkelman?"

„Nee, hoor!" zei Ekkelman kortaf.

„Is Jaap er ook?"

„Nee," klonk het weer.

Peepke verbaasde zich over die ongewone koelheid. De schoenmaker was anders een vriendelijk man. Nu zag hij niet eens op van zijn werk.

„Ekkelman!” groette Peepke weer.

„Goeie,” zei de baas.

En Peepke droop langzaam af. Hij liep langs de ramen spiedend en glurend, maar kreeg geen Jaap te zien. Ook vreemd!

Een half uurtje hierna stapte Jurrien Terpstra de werkplaats in.

„Morgen Ekkelman!”

„Morgen,” groette de schoenmaker.

„Zou ik misschien een klein stukje pik mogen hebben, Ekkelman!”

Ekkelman liet het gereedschap even rusten, keek de lange jongen een ogenblik boos aan en zei met bijzondere nadruk: „Nee!”

Jurrien schrok, keerde zich aarzelend om, sloot de deur en verliet met grote passen de gevaarlijke plek.

Dit was heel vreemd. Een stukje pik kon je altijd los krijgen van Ekkelman, die goede man. Jurrien brak zijn hoofd er niet lang over. Hij zou nu Peepke maar afhalen. Die was natuurlijk niet thuis. Waar hij dan was, wou Jurrien wel weten.

„In zijn vel,” zei een klein zusje.

„Ik dacht, van in zijn hemd,” gaf Jurrien terug, die ook eens grappig wou wezen.

„Als hij d'r één aan had,” zei een oudere zus.

Dat kon Jurrien niet geloven.

„Hij heeft toch zeker wel een hemd aan!” zei hij heel verbaasd.

„Bén je mal!” zei het meisje. „Wij hebben er met zijn zessen één en dat dragen we om beurten. 't Is nu *mijn* beurt. Peepke moet nog twee weken wachten.”

Jurrien ging maar gauw verder, die Kruls, dat waren toch zulke rare mensen, je wist nooit wat je er aan had. Zwaar denkend over dat hemdenprobleem liep hij speurend door Kleinbert. Hij zou Peepke zèlf wel eens vragen. Het kòn haast niet: met zijn zessen één hemd!

Hij vond Peepke achter op een meelwagen.

De wagen reed met een aardig vaartje 't Oosten in. Peepke riep en wenkte. Jurrien begon de wagen na te hollen. Het ging veel te hard.

„Kom d'r af!” hijgde Jurrien.

„Nee jong!” gilte Peepke. „Ik help! Ik krijg een paar planken! Loop wat aan! Kom d'r op!”

„Ik kàn niet meer, man!” riep Jurrien, die al buiten adem was. De wagen bolderde verder, de brug over. Peepke was al helemaal wit van het meel. Toen ging Jurrien maar naar huis, hij zou ook eens zoeken naar een paar planken

Jaap rooide aardappels, schilde ze, poetste schoenen, ruimde de rommelzolder op. Na het middagmaal bracht Vader hem een zwartfluwelen zak met schoenen.

„Ziezo,” zei Vader, nu vriendelijker. „Eén paar schoenen breng je naar Oosterling. Eén stavel naar Bast en de sloffen naar ouwe Vroukje. Vóór zes uur thuis en . . . je neemt die jongen van Krul *niet* mee, denk er om, ik wil dat *beslist niet* hebben. En als je 'n goede boodschap doet, dan *verdien* je ook wat.”

Jaap hoorde dit aan met stijgende bezorgdheid. Oosterling woonde in 't land, een lange laan van je welste, in 't Oosteind van Kleinbert. Bast woonde 't Westen in, net de andere kant op. En Vroukje . . . woonde in Leek! Dat deed de deur dicht. Dat werd lopen en sjouwen zonder eind. Hij verdiende ook wat. Misschien een kwartje. Maar dat kon alles niet goedmaken. Om zes uur thuis! En vooral Peepke niet mee!

Jaap zei geen woord.

„En hier is een sigarenkistje met tien eieren voor Vroukje,” zei Moeder. „Ik zal ze in de zak doen. Breek ze niet. Het mensje heeft ze zo nodig. En dan moet je nog even bij Aptroot aan gaan om drie knot zwarte wol, driedraads hoor! Hier is een draadje, steek

dat maar in de zak en laat het Aptroot even zien."

Jaap stak het korte draadje garen in de zak. Hij zei maar niets.

„En dan kun je morgen weer spelen," zei Moeder tot troost.

Moeder had nog een beetje medelijden. Dat deed Jaap goed. Hij slingerde de zak over de schouder en zei: „Nu, dan ga 'k maar. En als 'k om zes uur thuis ben, dan kan 'k direct wel naar bed gaan. Bekaf vanzelf en de voeten vol blaren."

Toen lachte vrouw Ekkelman.

„Je moet niet zo overdrijven, Jaap!"

„Overdrijven? Niks hoor! Zal Moeder zien!"

Gebogen onder de last slenterde hij het hekje uit. Moeder stond nog in de deur.

Hij keerde zich nog even om: „'k Heb ook vacantie!" riep hij. Vader moest het wel horen. Moeder kon haar lach niet bedwingen.

Diep gebogen, wankelend en struikelend ging hij de weg op, alsof hij honderd pond had te torsen. Tien meter verder richtte hij zich op, verschoof de zak wat en zette er een ferme pas in.

Even voorbij de arbeiderswoning van Krul kwam Peepke hem al achterop.

„Jij bent een mooie!" pruttelde die. „Wat hadden we afgesproken! Toe nou! "

„Peepke, je moet niet kwaad wezen. Ik kon er niets aan doen. Ik heb huisarrest gehad. Vraag mij niet meer. Ik heb eigenlijk nog strafwerk. Eerst moet 'k naar Oosterling en dan . . ."

„Wat heb je dan uitgehaald?"

„Uitgehaald? Vrouw Lap voor 't lapje gehouden en Dominee er bij. Dat is 't, nu weet je 't."

„Jouw Vader is een lastige kerel."

Jaap dacht na.

„Nee," zei hij toen, „mijn Vader is een hele beste

Vader. Hij kan wel eens wat streng wezen, maar lastig is hij nooit, tenminste bijna nooit."

Ze liepen al op Oosterlings laan.

„Ik heb al een berg hout klaar, voor 't vlot," zei Peepke. „Wel tien planken, man! Maar Jurrien heeft Lukes nog niet gevraagd."

„Nog niet? Wat mankeert die slome!"

„Hij durft niet. Ik zal 't wel doen. En morgen beginnen we meteen. Kom je?"

„Ik hoop het. Maar hoor 's! Ik moet nog naar Leek ook!"

„'k Ga mee!"

„Dat wou 'k net zeggen. Ik mag je niet meenemen. Heeft Vader mij verboden. Hij is natuurlijk bang, dat we wat uithalen."

„'k Ga tòch mee."

„Nee, doe het nu niet. Anders mag ik helemaal niet weer met je. Wees nu verstandig."

„Zal ik weten," bromde Peepke. „'t Is *zijn* weg niet!"

„Nee, maar luister nu. Het kàn niet anders deze keer, ik moet Vader weer goed maken."

„Ik wil een doosje dopjes kopen voor m'n geweeetje," hield Peepke halsstarrig vol.

„Zal ik wel voor je doen. Eén doosje?"

„Nee, koop maar vijf."

„Heb je geld?"

„Nee, jij?"

„Ik heb een stuiver, maar . . ."

„Da's genoeg. Koop maar voor 'n stuiver. Ik geef je morgen de stuiver terug. Maar ik haal je een eind af, zeg! Ik ga door de polder en wacht je bij de Singel. Dat kun jij niet helpen! Ik ontmoet je immers toevallig."

„Maar je mag niet met me meelopen door Kleinbert."

Bij Oosterling scheidden ze. Peepke trok de landen dieper in. Jaap wandelde met zijn reiszak terug langs de

koninklijke weg. De zon brak door het wolkenfloers. Jaap werd warm. Even naar huis om wat te drinken? Nee, hij zou heel hard opschieten. Misschien mocht hij vanavond nog 'n poosje naar de jongens.

Hij bezorgde de stavel bij Bast en kreeg een dubbeltje van vrouw Bast. Een uurtje daarna zat hij bij het oude vrouwtje te Leek en kreeg drie koppen thee met een groot stuk droge koek. Het smaakte best. En Vroukje was zo vriendelijk en zat zo op haar praatstoel, dat hij zich moest haasten om bij Aptroot drie knot garen te halen. Aan de dopjes voor Peepke dacht hij niet. Om half zes rende Jaap langs de lommerrijke Singel, maar zag tevergeefs uit naar zijn kleine vriend. Die was natuurlijk aan 't dwalen geraakt in de grote polder. Misschien bouwde hij reeds aan het vlot.

„Heb je nu geen tevreden gevoel?” vroeg Ekkelman aan de avondmaaltijd.

„Jawel,” zei Jaap.

„Iets nuttigs doen geeft altijd voldoening, onthoud dat.”

En een vlot bouwen was niet nuttig.

H O O F D S T U K V

Lukes

De volgende dag was een Zaterdag.

Nu of nooit, dachten de vlotbouwers. Het einde van de vakantie kwam in zicht. Het naderde schrikbarend snel. Nu of nooit! Peepke was heel boos, want wat nooit gebeurde, was deze morgen een feit: hij moest op zijn zusjes passen. Guurtje, het leuke ding van vier jaar, had in de sloot gezeten, kop en oren er onder. „Da's één keer!” zei vrouw Krul. „Maar nooit weer! Jij past op 't wicht, Peepke?”

„Ikke niet!” zei Peepke brutaal.

„As de deksel!” bulderde Krul, die 't hoorde.

Toen zweeg Peepke, want Vader had zulke afgrijselijk grote en harde handen.

Uit louter balorigheid nam hij Apke, de handige negenjarige en de kleine Guurtje mee naar de Kooi. De meisjes kwamen hier zelden of nooit, het was een echt domein van de jongens.

Ze vonden het hier heerlijk! Je kon er zo maar verdwalen tussen riet en bosjes. Peepke ging met een nors gezicht in 't gras liggen en liet de meisjes maar hun gang gaan. Op de meisjes passen, dat was wat anders dan vlotbouwen!

De meisjes gilden. Daar kwam Apke aanstormen.

„O Peep! nu moet je 's komen, ik heb een héél mooi plekje ontdekt, midden in 't bos, daar kun je fijn spelen, kom nou mee, zeg!”

„Waar is Guurt?” vroeg Peepke.

„Die is daar ook, kom toch!” Ze trok hem aan de mouw.

„Je moet op haar passen, meid!” bromde hij opstaande.

„Nietes, jij moet op haar passen! Als je mee gaat doen, zal ik wel op haar passen.”

„Nu, vooruit dan!”

Guurtje zat in een zandkuil op haar eentje te spelen.

„O, dat oude zandgat!” zei Peepke. „Dat hebben ze uitgegraven om konijnen te vangen. Dat is mijn hol, daar zit ik zo vaak! ”

„En nu gaan we huisje spelen,” zei Apke. „Ik ben Moeder, jij bent Vader en Guurtje is het kind. Dit hol is ons huis!”

„Ja, ja, huisje spelen,” riep Guurtje opgewonden.

Peepke dacht na.

„Ik wil wel,” zei hij toen. „Maar dan moet je eerst wat voor me doen.”

„Wat dan?”

„Naar vrouw Ekkelman gaan en vragen, of Jaap mee komt huisje spelen.”

„Doe dat zelf!”

„Ekkelman is altijd kwaad op mij en ik moet ook op Guurtje passen, niet?”

„Nu goed, ik zal het doen en dan neem ik meteen wat dingetjes mee van huis.”

Peepke riep haar nog na: „Niet naar de schoenmakerij gaan, hoor! En er bij zeggen: huisje spelen.”

„Goeoed!” en weg was ze.

„En nu gaat Peepke voor Guurtje breien, kom maar.”

„Breien? Een kous?”

„Nee, geen kous. We zullen een matje maken.”

Midden in de Kooiwildernis, tussen kreupelbosjes en rietveldjes zit het tweetal, heel klein weggedoken in een zandkuil. Peepke breit met drie lange glanzende russen, Guurtje zit heel dicht bij hem, zij wil het ook leren, maar het is zo moeilijk. De zonnestralen spelen door de eikebladeren. Een Vlaamse gaai vliegt over hun hoof-

den en krijgt zijn verbazing uit. Lijsterbessen blinken rood en oranje en de wind ruist zachtjes door het riet. Dan hoort Peepke wat. Hij doet de russen uit de mond en luistert.

„Er loopt een man!” fluistert Guurtje, met haar vingertje waarschuwend omhoog.

„Is 't een rover, Peepke.?”

„Nee hoor, ik meende, dat er iemand liep achter de eikenwal, maar het is zeker verbeelding geweest,” en Peepke breidt en vlecht weer door.

Maar . . . achter Peepkes rug komt een mannenhoofd boven de struiken uit, een rood verweerd hoofd, met een oude pet. Een paar ogen gluren nieuwsgierig van onder de vettige klep. Dan komt er een lach in die ogen.

„En is dat matje dan voor mij?” vraagt het fijne stemmetje.

„Ja hoor, jij mag het houden.”

„Dan vind ik je lief. Zijn er wolven in de Kooi, Peepke?”

„Nee, hoe zo!”

„Dat zegt Apke.”

„Apke kletst wat.”

„Ook geen beren?”

„Nee hoor!”

Rovers dan?”

„Boe! Boe!” brult het ineens achter Peepkes rug. Hij springt op. Guurtje geeft een gillette en grijpt zich vast aan Peepkes arm. Ze schrikken heel erg. Peepke trilt er van. Zal hij hard weglopen? Natuurlijk niet! Er is niets! Hoor, daar schatert iemand. Dan ziet Peepke ineens het hoofd met de pet uit de struiken opduiken.

„Boe! Ik ben een rover, boe!”

Het is boer Lukes, die hen zo heeft doen schrikken. Hij dringt door de takken, zijn hele gezicht lacht met talloze rimpeltjes.

Boe! Boe!

„Wat schrok jij, Peepke!”

„Geen wonder!” bromt Peepke. Maar hij moet nu toch lachen. En Guurtje lacht ook.

Want het is boer Lukes maar, die heeft altijd van die grappen.

„Wat hebben jullie een mooi plekje uitgezocht,” zegt de boer met zijn basstem.

Hij is heel lang en draagt altijd een blauwe kiel met witte knopen.

„Wij zijn aan 't huisje spelen,” flapt Guurtje er uit.
„En Apke haalt Jaap ook nog.”

Lukes kauwt op zijn tabakspruim en staat wijdbeens aan de rand van de kuil.

„Ik mis een van mijn schapen, Peepke,” zegt hij dan.

„Ja? Een schaap? Waarzo?”

Peepke staat nog met de russen in de mond, maar vol aandacht voor Lukes.

„Er moeten er achttien wezen, op dat lange stuk bij de dijk en ik tel er maar zeventien. Ze gaan er wel 's uit. Wil jij 's voor me kijken, of er ook een achter de dijk loopt? Dan ga ik eerst naar huis.”

„Goed,” zegt Peepke. „Ik moet even wachten tot Apke terug is. Ik hoor ze al, geloof ik.”

„Ik ben straks in 't aardappelland, kom daar dan even bij me,” zegt Lukes.

De boer is verdwenen en Apke en Jaap komen druk redenerend bij de kuil.

Apke draagt wat in een grote papieren zak.

„Niks zeggen, jongens, ik heb wat moois!”

En dan komen er lucifers voor de dag, een bosje stro en wat aardappels.

„Man! maak mij 't vuur even aan en jij, kind, zoek wat brandhoutjes. Ik moet nodig de aardappels schillen. Jaap, jij bent de knecht, jij moet ook brandhout zoeken.”

„Maar wij moeten een schaap zoeken voor Lukes,” zegt Peepke. „Ga mee, Jaap! Dan vragen we meteen . . . je weet wel!”

„Ben je mál?” protesteert Apke.

„We komen terug! Ik zal eerst een vuur voor je maken in een kuiltje. Maar je moet de aardappels niet schillen. Je moet ze zo met de schil er om in de gloeiende as leggen. Nu vrouw, Jaap en ik gaan naar ons werk hoor, als de aardappels gaar zijn, komen we terug. En anders roep je ons maar, we zijn hier achter, bij de dijk.”

„Niet te ver gaan!” waarschuwt Apke nog.

„Mens, we moeten ons werk toch doen!” roept de knecht. Het vuurtje vlamt lustig. Guurtje draagt aldoor hout aan.

De jongens haasten zich over de smalle kronkelpaadjes, springen over een sloot en voelen zich heerlijk verlicht, als ze de Kooi goed en wel achter zich hebben. Ze kijken nog 's om, een licht blauw rookwolkje kringelt midden uit de Kooiboschages op. Och, die onnozele meisjes zitten daar in hun zandkuiltje te huisjespelen. Wat echt kinderlijk gedoe lijkt dat nu. Zij gaan op stap voor boer Lukes, zij hebben een opdracht, zij doen echt werk. En ze hebben hun bedoeling met dit alles. Ze zijn slim. Boer Lukes is een goedig man, ze hebben zijn hulp nodig. Op het aardappelland wacht hij hen. Waar is dat aardappelveld? Rechts van de Kooi, een stuk bouwland, midden in het groenland. Een stuk „gescheurde” grond. Ze zien Lukes al. Er is nog een knecht bij ook. Lukes ziet ook hen wel. Hij volgt hen met de ogen. Ze beklimmen de dijk. Het uitzicht is heerlijk. Wat is de polder wijd. Wat ligt Kleinberts grijze kerkje daar gezellig, half verscholen tussen 't groen van de linden. Achter die kerk staat Ekkelmans huis. Dáár denken ze: Jaap speelt huisje met de kleine meisjes, een vreedzaam spel.

Er zijn maar zeventien schapen. Lukes heeft goed geteld. Het achttiende is er niet, in geen velden of wegen! Dat is heel zonderling! Het verdwaalde dier móet gevonden worden, al zullen ze de hele polder dóór moeten trekken! De Kooi is nu tamelijk ver en lijkt niet meer zo groot. Het rookkolommetje is dikker geworden en donkerder. Dat doen de natte takken van Guurtje. Ze zullen toch geen ongeluk krijgen met dat vuur? 't Zijn maar kleine meisjes.

„Zeg, Peepke, het rookt daar nog erg.”

Peepke denkt niet meer aan zijn zusjes, ze redden zich zelf wel. Peepke spiedt de polder over en het buiten-

dijkse lage land tot aan het Lekediep. Daar is Lukes' „Oude Gat,” vol waterplanten. Daar is ook de riet-wildernis.

„Daar varen wij straks,” zo denkt hij hardop. Als ze 't schaap eerst maar hadden!

Het is er niet, het moet heel ver weggedwaald zijn. Er staat ook nergens een hek open, waar het door ontsnappen kon. Dan is het gestolen! Ze zullen het spoor zoeken, de dief ontdekken. Maar er is geen spoor. Er lopen zeventien schapen te grazen, ze hollen soms een eind, omdat ze bang zijn voor de jongens. Schapen zijn dom. Maar er is nergens een spoor van diefstal.

„Maar wat zie ik dáár?” zegt Peepke, en hij tuurt naar een laag stukje land, achter de dijk.

„'t Is hem!” roept hij dan en grijpt Jaap vast.

„Vlug jong! hij verzuipt!”

Ze stormen de dijk af, holderdebolder gaat het over een laag takken-heininkje naar een moerassig slootje, waar het verloren schaap worstelt om het leven. Alleen de kop steekt nog uit boven het bruine veenwater. Het lichaam met de dunne pootjes en de zware vacht zit vastgezogen in de modder.

Ze zeggen niets meer, ze handelen alleen. Jaap tracht houvast te krijgen aan de kop. Peepke laat zijn ene been in het water glijden. Hij denkt nergens meer om, hij zal desnoods duiken met zijn kleren aan, om het beest maar te kunnen helpen. Het staat daar zo echt schaapachtig te kijken. Het jammert niet, het blaast niet, het is weerloos, het is stemmeloos.

Vast grijpt Peepkes vuist in de wol. Hij trekt en rukt en sjort. Jaaps handen grijpen dieper. Ze worden doornat. Peepke staat al tot aan zijn middel in de sloot. 't Is alsof zijn witte haren overeind komen. Zijn ogen staan groot en rond. Zijn mond grijnst, zijn verbeterde tanden worden zichtbaar. Een ruk, een duw! en het grote dier rijst op uit het vuile water.

„Hou vast!” krijst Peepke.

En Jaap houdt vast! Als Peepke zich los maakt uit dat zuigende moeras en bij de lage wal opklautert, dan staat Jaap daar zegevierend met de drenkeling. Het arme dier hijgt.

„Hij was haast dood,” zegt Jaap.

„We waren net op tijd,” zegt Peepke.

En dan komt er een diep, klagend gemekker uit de keel van het moe geworstelde dier.

„Lopen!” commandeert Peepke. „Een drenkeling moet lopen, anders verkleumt ie. We nemen hem mee naar de boerderij.”

Natuurlijk, ze nemen hem mee naar de boer. Ze trekken, ze duwen, ze praten mooi, het beest móet mee.

De rook boven de Kooi is verdwenen. Zij merken het niet. Apke heeft de aardappels gaar, zij denken er niet meer aan. Ze worstelen met het domme schaap,

„Hou vast!” krijst Peepke.

over de dijk moet het, nog vele stukken land door, naar de aardappelakker van boer Lukes. Diè zal ogen opzetten!

Lukes is een kalm man. Hij hangt eens op de greep en zegt tot de knecht:

„Die kwajongens lijken wel gek, komen ze daar aanzeulen met 't schaap!”

„Ja, warempel!” zegt de knecht en schudt zijn hoofd.

Maar als de jongens straks alles verteld hebben, dan komt er zo'n brede goedige lach op Leekes' gezicht.

„Dat hebben jullie heel best gedaan, jongens!” zegt hij. „Hij was vast en zeker verdronken. Best gedaan. Ik zal 't onthouden. Jaag hem maar in dat stukje land, dáár, zie je?”

„Moet hij niet in 't hok?” vraagt Jaap bezorgd. „Hij kan wel kou vatten!”

„Valt wat mee, Jaap. Valt wat mee. Een schaap is wel wat gewend en hij heeft een warme jas aan.”

Ze doen wat de boer zegt. En dan komen ze terug. Die vroegrijpe aardappels moeten er uit. Dat moeten ze eens bekijken. Daarover praten ze wat met de vriendelijke mannen.

Jaap ziet Peepke eens aan. Peepke ziet Jaap eens aan.

„Lukes!” zegt Jaap ineens, hij is ook de grootste. „Wij willen een vlot bouwen. Mag dat op uw land, bij 't Oude Gat?”

Lukes hangt pardoes op de greep.

„Een vlot?” Hoe bedoel je dat?”

„Een vlot van hout. Wij willen over 't meer varen.”

„Kan dat? Heb je daar hout voor?”

„Jawel,” zegt Peepke. „Maar nog niet genoeg.”

„Nou,” zei Lukes eindelijk. „'t Mag wel, maar onder één voorwaarde Dan wil ik hem ook 'n keer gebruiken om wat hooi en rommel, riet en zo, van de overkant te halen. Jullie weten toch wel, dat ik daar 'n

lapje land heb liggen? En dan moet jullie mij 'n dag helpen!"

„Dàt doen we, vast! Fijn!" roepen ze.

„Ik heb er nog 'n oude baggerbak liggen. Hij is wat lek, maar misschien is dat wat voor jullie? Ik zal 'm eens bezien."

„Hoe krijgen we die in 't Oude Gat?"

„Met de wagen," zegt Lukes. „Dat doe ik wel, morgen of zo. De aardappeltjes moeten er eerst uit."

„Helpen?" vraagt Peepke gretig.

„Da's niet meer nodig, wij spelen het wel klaar."

Apke is heel kwaad, omdat de jongens haar in de steek hebben gelaten. Peepke is totaal onverschillig voor haar gemopper.

Ze hebben een schaap gered, man!

Ze krijgen van Lukes Stil, niets zeggen, het is een groot geheim!

HOOFDSTUK VI

De „baggerbak”

De laatste vacantieweek ging voorbij. De herfstmaand deed zijn intrede en de jongens sjokten weer over het smalle dijkpad naar de Eemtilster school.

Ze liepen nu geregeld met hun drieën, ze wachtten op elkaar bij de brug. Peepke Krul was steeds de eerste. Hij zat in een krom bultje op de brugleuning of ergens onzichtbaar in de onderwal. Iets had zijn aandacht, een vissersman, die geduldig met de lange stok in de hand voor zich uitstaarde, een drijvende waterplant, een stuk kurk, een fles; een schip, dat door de brug moest, een wagen, een wielrijder. Peepke zat stil en peinsde, zijn gedachten speelde een spel der verbeelding.

Daar kwam Jaap Ekkelman, de frisse gezonde, nette burgerjongen. Hij riep: „Hallo!” en voegde zich bij de kleine onooglijke Peepke. „Moi!” groette Peepke.

Ze stonden op de weg en zagen uit naar het Oosten. Waar bleef die vent nu weer?

Het duurde altijd te lang. Ze beloofden honderdmaal hem in de steek te laten, als hij niet harder opschoot. Honderdmaal opnieuw bleven ze wachten. Eindelijk verscheen die droge Jurrien Terpstra, die boerenzoon. Hij liep met lange passen. Hij droeg een nette gele broodtrommel met de woorden in het zwart: „twaalfuurtje”.

Zij droegen hun platte pakje roggeboterhammen in binnenzak of onder de bloes. Een trommel stond zo kinderachtig en was bovendien hinderlijk.

En dan ging het de dijk op. Ze gingen ter schole, ze moesten wat leren, maar hun harten bleven in de polder.

„Je kunt geen spier aan op de mensen,” zei Jaap.
„Lukes valt me erg tegen.”

„Ik vind het ook heel gemeen,” zei Jurrien.

Peepke zweeg. Wat ging hem die boer Lukes aan? Die lange mooiprater? Had hij hem nodig? Ze bouwden tóch een vlot.

Zonder Lukes en zonder baggerbak en zonder permissie! Ze bouwden er immers zèlf een, man!

De mooie vacantiedagen, met veel zonneschijn, waren omgevlogen. Ze hadden gewacht, gehoopt. Wat zaid'ie ook weer? „Morgen of zo” Ja: of zo. Dat kon Sint Juttemis worden. Lukes kwam niet.

„Ik denk, dat die baggerbak nog *gemaakt* moet worden,” spote Jaap.

„Zou hij een *nieuwe* maken, dacht je, Jaap?” vroeg Jurrien in ernst.

Kijk, daar antwoordde je niet op.

Ze zaten er mee. Ze waren ontmoedigd.

Maar Peepke vormde zijn plannen. Hij had hout. Hij had veel hout. En hij wist mooie oude hekken, die doelloos ergens stonden, die konden ze lenen. Niet stelen, maar lenen!

Ze gingen naar school om te leren, maar de dijk was lang en hun plannen rijpten.

Ze zwegen er over tegen anderen. Ze hadden geleerd dat grote mensen je niet begrepen, die zagen overal gevaren. Het moest stiekum gebeuren. Vader Ekkelman had een hekel aan alle stiekum gedoe.

Hij zei: „Op dingen, die geen licht kunnen verdragen, rust geen zegen.” Jaap hoorde die woorden aan, geheel bij toeval. Hij wist niet eens, waarover het ging. Er zat een klant in de schoenmakerij. Jaap was slechts toehoorder. Die woorden bleven hangen in zijn gedachten. Toen wist hij op eens, hoe hun vlot moest heten, n.l. „Op hoop van zegen”.

Peepke vond die naam best, eigenlijk liet de hele naam

hem koud. Jurrien had wel zijn bezwaren. Hij zei: „En ik dacht van „De goede verwachting”, dat is zo mooi vind ik.”

Peepke mocht beslissen.

„Op zegen van hoop,” bromde Peepke.

„Op hoop van zegen,” verbeterde Jaap.

Toen had Jurrien lol over die aartsdomme Peepke Krul.

Jaap schilderde met een dikke kwast en zwarte letters op een plank: „Op hoop van zegen.” Hij verstopte de plank op zolder.

Zaterdag zouden ze beginnen. Halverwege het dijkje, dat naar het meer leidde, lag reeds sinds enkele dagen wat houtwerk, goed verstopt. „De schuilplaats” noemde Peepke de plek. Daar bracht voorlopig ieder heen, wat hij bemachtigen kon. Ze zouden die Zaterdag alles vervoeren naar het Oude Gat en trachten de grondslag te leggen voor het vaartuig.

Peepke stuurde die morgen zijn zusjes met een kluitje in 't riet en verdween, om niet terug te keren vóór de honger hem dreef.

Jurrien nam hartelijk afscheid van Pa en Moe en ging met een lange bonestok gewapend het land in, spelen met de jongens.

Jaap zou net door de achterdeur ontsnappen, met een korte plank onder de arm, toen Moeder hem terug riep en opdroeg een bus bramen te plukken voor de jam-bereiding.

„Ze zijn nog niet rijp, Moeder,” zei Jaap.

„En je zei, dat je je gister had zat gegeten!”

„Nou ja, dat was een bosje vroegrijpe Geef me de bus toch maar mee”

Hij had nu meteen een reden om lang weg te blijven.

Op die Zaterdagmorgen trokken de koude nevels op en in warm nazomerlicht baadde zich de polder. Er werd gewerkt, er werd gezwoegd. Zonder gestoord te worden

door ongewenste indringers droegen ze hun kostbare materialen over het dijkje naar het Oude Gat, waar alles verstopt werd, diep de rietwildernis in. Enkele oude planken, wat latten, een kist. Een oud landhek, dat Peepke ergens „gevonden” had. Een zaag, die Peepke van thuis geleend had. Een hamer, een nijptang, spijkers. De plank met de naam van het vlot. En de bonestok van Jurrien.

„Dus jij hebt er een bonestok bij gedaan,” zei Jaap tegen zijn lange vriend.

„Een bonestok! Hm! Ik heb vier planken meegebracht en een hamer, een zakje met spijkers en twee latten. Peepke heeft hun schuurtje half leeggeplunderd. En jij een bonestok.”

Ze zaten even op de dijkhelling om uit te blazen. Toen begon Peepke te schudden van de lach.

„Maar ik breng nog veel meer mee!” beloofde Jurrien.

„Nòg meer?” vroeg Jaap sarcastisch.

„Ik zal Pa vragen”

„Heb het hart niet in je lijf om te vragen,” beet Peepke kwaadaardig.

„Maar mijn Pa, die”

„Ik moet naar huis!” riep Jaap ineens. „En ik heb nog geen bramen gezocht. Dat moet vanmiddag dan maar. Kom jongens, opschieten!”

Ze sprongen op en keken nog eenmaal achter de dijk. Er lag een klein hoopje ruigte. Daaronder zat de kist, gevuld met kostbare dingen. Niemand, geen stroper of jager, geen boer of arbeider, die hier passeerde, zou kunnen vermoeden wat de wildernis verborg.

Ze haastten zich over het smalle binnendijkje naar Kleinbert en zouden om ongeveer twee uur elkaar opnieuw ontmoeten om gezellig bramen te zoeken.

Het werd die middag ernst met de bramenoogst. Moeder Ekkelman stond er op: er moesten bramen ko-

men, rijpe, vanavond nog. Jaap gaf zijn woord. Het werd ernst.

Tussen de elzenwallen, die Kleinberts akkers en weiden omzomen, hing een vredige stilte. De zon scheen nog zo zomers mild en de hemel was zo innig blauw.

Ze liepen blootshoofds en Peepke had niet eens kousen aan. De bramen glinsterden donkerrood en zwart tussen de nog groene bladeren. Jaaps bus vulde zich langzamerhand. Ook de twee kameraden kregen spoedig de smaak te pakken.

De hop slingert met sierlijke guirlandes tussen de bosschages en wiegelt haar gelende bellen. Ze merkten het niet.

De witte kelken der haagwinde glanzen tussen donker elzengroen.

Ze zagen het niet.

Ze smulden en dwaalden het Zuiden in, door de Kooi en verder, steeds verder. Ze moesten belanden bij het Oude Gat.

Ze zaten even uit te rusten op de dijk en overlegden, of ze nog zouden beginnen met de bouw. En hoè ze moesten beginnen. Jaap redeneerde. Jurrien zeurde. Peepke zweeg.

Ze kwamen al redenerende tot de conclusie, dat ze nog véél meer planken moesten hebben. Tenslotte begon alles er zo hopeloos uit te zien.

„Het komt nooit klaar, jongens!” zei Jurrien. Dat maakte de anderen kwaad.

„Met jou kun je nooit wat beginnen!” riep Jaap. „Wil je spelbreker wezen?”

„Het vlot komt er,” zei Peepke toen.

„Maar wij hebben immers niet genoeg hout! Ik wil wel graag”

„Hou je snuit!” snauwde Peepke. Hij maakte zich zo nijdig, omdat Jurrien eigenlijk een beetje gelijk had.

En toen gebeurde het wonder.

Een bolderen en ratelen in de verte!

Jaap ziet achterom. Een zwarte massa maakt zich los van de wilgen. Een wagen, een bolderende boerenwagen met een zwart paard. Wie rijdt nog zo laat, nà het melken, de polder in?

„Wie komt daar, jongens?”

„Lukes”, veronderstelt Jurrien.

„Lukes niet, die rijdt niet zo gek,” weet Peepke.

Wat rammelt die wagen! Wat gaat het hard!

„Hannes!” zei Peepke.

Hannes? De knecht van boer Lukes? Ja, nu weten ze het meteen. Zó wild rijdt er maar één, Hannes! En wat vervoert hij?

Een breed zwart gevaarte!

Ze rijzen overeind, de drie. Hoog steekt Jurrien af tegen het groene struikgewas. Naast hem staat Jaap, hij is een hoofd kleiner. Dan komt Peepke, de kleinste. Roerloos schijnen de drie figuren. Ze staren. Het gevaarte nadert. Het schokt en wiegelt.

Ze staan verstomd, een moment. Dan een kreet: „'t Is hem!” Een juichkreet! Ze stormen de dijk af. Ze staan stil. Ze keren en beklimmen de helling opnieuw. Is dat geen vergissing, geen gezichtsbedrog? De een dānst! 't Is hem! Peepkes ogen staan bolronde. 't Is hem! Jurrien gebaart met zijn lange armen. „Dat is de baggerbak, jongens! Wedden?”

De zwarte baggerbak schommelt de polder door. Het droge zand van de weg wolkt op van onder de paardenhoeven. Het is een schoon gezicht. Het is verrukkelijk. Hij zwaait af naar rechts. Hij keert weer linksom, hij nadert, hij wordt groter. Ze horen de onverschillige Hannes schreeuwen en schelden. Hij slaat het arme paard met een stok. Straks glijdt de bak nog van de wagen. Die vent is gek! Ho toch, knul! Let op die dam! In een drafje gaat het regelrecht naar het Oude Gat.

„t Is hem!” Een juichkreet!

De laatste dam. De bak botst tegen een dampaal en glijdt scheef.

„Ho!” brult Hannes.

De jongens snellen toe. Hannes glijdt van de wagen. Hij wipt de bak op. Hij gaat omhoog. Er zitten scheuren en gaten in de bodem. Het gevaarte wankelt. Hannes zet er kracht achter. Een forse duw . . . een gekraak en een plof. De bak ligt tegen de dijhelling. De jongens rennen om de wagen. Daar ligt ie! Hun bak!

„Dat heb ik aan jullie te danken, lelijkerds!”

Dat zijn Hannes' eerste woorden. Hij is kwaad. Hij trapt tegen de bak.

„Je kunt er mee omkieperen, voor mijn part! Mensen nog toe! Sta stil, bok! 'k Had in de stad moeten wezen!

En nu kun je hier rijden met die snertbak! Vort knol!"

De stok kletste. De zwarte zette af met een ruk. En voort bolderde de wagen.

Toen stonden ze alleen.

„Dansen, jongens!" schreeuwde Jaap. „Hoera!"

Maar Peepke keurde de bak. Hij keek bedenkelijk.

„Hij heeft hem nog meer kapot gemaakt, die lomperd!"

„Hoorde je hem kraken?" zei Jurien.

„Wij maken hem wel waterdicht, jongens," zei Jaap.

Toen tilden ze het ene eind van de bak op en sleepten hem over de dijk. Ze zuchtten er van.

„Halt!" schreeuwde Jaap. „Mijn bramen!"

Op de plek waar 't gevaarte was neergekomen lag de bus, platgedrukt. Het donkerrode bramensap kleurde het gras.

„Hindert niet!" riep Peepke. „Kom hier en trek! Hij moet in 't riet!"

Jaap mopperde. De helft van de bramen was verloren.

De schemering daalde over de velden, toen ze huiswaarts togen. Boven de weiden breidden zich witte nevels uit. De kieviten streken al roepend over de golvende nevelbank. De maan verrees als een bloedrode bol in het Oosten. Door een sprookjesland ging hun pad.

HOOFDSTUK VII

Zondag

Vader Ekkelman stond met de ene hand steunend op de heup. Een trek van verdriet lag op zijn gezicht.

„Waarom ben je nu zo laat!” klaagde hij.

„We hebben” begon Jaap.

„Is dat thuiskomen, bij nacht en ontijd! En dat op Zaterdagavond!”

Zuchtend en steunend sloot hij de deur.

„Bramen, Moeder!” riep Jaap de kamer in.

„Eerst eten,” zei Moeder. „Je bent veel te laat. Vader heeft het zo in de rug! Je had nog schoenen moeten bezorgen.”

Gelukkig, dacht Jaap. Een beetje rugpijn maakt Vader altijd vriendelijker. 't Kreunen is wel akelig om aan te horen, maar gevaarlijk is 't niet. 't Gaat vanzelf weer over.

„Zal 'k nog even schoenen wegbrengen, Vader?”

„Nee m'n jong, 't moet Maandag maar. Als ze ze nodig hebben, worden ze wel gehaald.”

Beste Vader, arme beste Vader! Hij liet zich voorzichtig zakken in de leunstoel en zette de bril op.

„Hè, hè! As 'k eerst maar zit, zie je!”

Jaap kauwde zijn boterham. Vaders ogen zagen recht voor zich uit, de ruimte in, doelloos.

„Waar zit 't Vader?”

„Hier,” wees Ekkelman. „En dan trekt het me hier langs. As 'k eerst maar zit. Overeind komen is 't ergste. As 'k eerst maar loop, dan is 't ook goed. 't Schoot me er vanmiddag zomaar in. 't Scheurde er

door! 't Zal wel spit wezen. Ouderdom, Jaap! Ouderdom!"

„Ach, Vader is nog jong! Kom nou!"

„Onze bedstee is te nat, dat zeg ik!" beweerde Moeder. „Als de kachel brandt, wordt het wel beter. Vocht is zo nadelig!"

„En wat heb jij beleefd, jong?" vroeg Ekkelman.

„Heel veel, Vader, heel veel. In de eerste plaats bramen gezocht, en gegeten natuurlijk. In de tweede plaats een baggerbak van Lukes gekregen om over 't Lekeplas te varen."

„Nee toch?"

„Echt waar, Vader. Wil 'k Vader een kussen in de rug duwen? Da's lekker warm, dat broeit Zo, zit dat niet lekker? Nu Lukes wil riet van de overkant halen, met de baggerbak. En dan mogen wij meehelpen, omdat we een schaap uit de sloot hebben gehaald. Fijn jong! We moeten hem eerst waterdicht maken."

„Wie zijn dat: we?"

„Jurien en Peepke en ik. Zouden we ook pek in de naden en reten kunnen doen, Vader?"

Ekkelman schudde zijn hoofd.

„Niks waard, zoveel pik heb ik niet. Maar denk er om, wees voorzichtig bij 't water. Haal geen gekke dingen uit!"

„Lukes is er toch bij," vergoelijkte Moeder.

„Natuurlijk! Ik ben toch voorzichtig! En reken maar, als Jurien meedoet, gebeuren er geen ongelukken! Die is zo bang en voorzichtig!"

„Ik ben bang voor water," zei Ekkelman. „En jullie kunnen niet zwemmen!"

„Als je maar niet roekeloos bent," zei Moeder.

Het werd goed, die Zaterdagavond. Vader was aardig, Moeder was lief en Jaap de aardigste jongen van de hele wereld.

Wie zwijgt, stemt toe, dacht Jaap. Nu had hij meteen

permissie om te gaan varen. Ze wisten het en verboden het niet. Dus

Toen allen zich echter te ruste hadden begeven en Jaap zijn avondgebed zou doen, aarzelde hij even. Als heel kleine jongen had zijn Moeder hem een kort gebedje geleerd, een echt kindergebedje. Hij was daar nu te groot voor en bedacht zelf de woorden, elke avond weer anders. Nu moest hij bidden voor Vaders rug. En dat deed hij ook. En danken moest hij eigenlijk voor de fijne dag, maar dat ging niet zo gemakkelijk. Je ouders om de tuin leiden, dat is eenvoudig genoeg, maar God bedriegen, dat gaat niet. Hij had zijn ouders een beetje bedrogen. Een klein beetje maar. O zeker, ze zouden met Lukes riet halen. Maar dat de baggerbak hun vlot zou worden waarmee ze het meer wilden oversteken, had hij verzwegen. Op die stiekume dingen rust geen zegen. Hij gevoelde het wel, maar suste zijn geweten. Toen zei hij maar gauw het kindergebedje op

's Zondags probeerde Ekkelman zich op te richten in bed, maar met een doffe kreet smakte hij weer neer.

Nu moest Jaap alleen naar de kerk. Erg vond hij dat niet. Hij ontmoette Peepke Krul, die met een glimmend gezicht en een Zondags jasje aan bij de kerkdeur stond.

„Ga mee naar de kraak ¹⁾,” zei Peepke.

Ze beklommen de trap.

„Wat ben je glad,” zei Jaap. „Hoe lang heb je daar over gepoetst?”

„Dat doet de groene zeep, jong!”

In een achterste bankje, kropen ze. Er konden er drie zitten. De derde zitplaats werd ingenomen door een boerenknecht.

„Die gaat straks wel slapen,” zei Peepke.

Toen praatten ze wat en Jaap vond meerdere malen P. K. op de bank gekrast.

¹⁾ Galerij.

„We gaan vanmiddag naar 't meer, hoor!” zei Peepke.
„Zien of alles er nog is. En morgen aan 't werk, hoor!
Waterdicht maken! Hij is van óns!”

„Natuurlijk!” fluisterde Jaap.

Toen Jaap de kerk verliet, had hij nog geen dominee gezien. En toen Vader Ekkelman informeerde naar de tekst en de preek, moest Jaap het antwoord schuldig blijven.

„Vanmiddag bij Moeder zitten,” zei Ekkelman., „De kraak is geen plaats voor jongens en die kleine Krul is geen kameraad voor jou.”

's Middags na kerktijd dwaalden de drie door het veld. De baggerbak en bijbehorende goederen lagen nog op hun plaats. Ze beklommen een knotwilg en zagen heel in de verte een wit zeiltje, dat zachtjes voortschoof boven de rietpluimen. Jurrien vertelde, dat ze thuis een stuk echt zeil hadden, dat zou hij meebrengen. En Peepke dacht wel een oud laken te kunnen bemachtigen. Bij Westenwind zouden ze oversteken, je kon dan terug laveren en in geval van nood de polsstok als boom gebruiken.

Er woei een fris windje over de polder. Het streek hun door de haren. Het riet ruiste maar en daarachter zoemde en kabbelde de grote plas.

De Zondag ging voorbij. Het werd avond. Vader Ekkelman zat in zijn gemakkelijke stoel en zong zacht een psalm. Jaap ging naar bed en droomde van het vlot.

HOOFDSTUK VIII

Het Vlot

Er woei een kille en vochtige wind over de polder. Soms voelde je een natte aanslag, de regen kon niet meer veraf zijn. De blauwe bossen van Leek waren verdoezeld in een grijze nevel. Klein en triest leek nu de wereld.

Maar er kwamen geluiden van achter de dijk, klop-klop, klop-klop. Wie vertoeft in deze onherbergzame polder, zo ver en nog in de late achtermiddag? Een huivering vaart je door de leden. Dat doet de herfst. Wie trotseert weer en wind? Uit 't Noordwesten komt een loden wolkgevaarte aanschuiven. Er verschijnt een jongenshoofd boven de dijk uit. Hij duikt weer weg. Klop-klop gaat het weer. Een roep, een schreeuw! klop-klop!

Het zijn de vlotbouwers.

Ze voelen geen kou, ze zien geen dreigende luchten, ze werken met grimmige ijver. Om vier uur, nog net vóór melkenstijd zijn ze gedrieën bij boer Lukes het erf opgestapt. Lukes werkte met Hannes, de knecht, bij de grassilo. De mannen hebben even hun werk gestaakt. Ze behoren niet tot de vlijtigsten, die twee. Ze hangen graag een tijdje op de vork.

„Drie heren,” zegt Lukes.

„Ja man, drie heren,” zegt Hannes.

Lukes spuwt zijn pruim uit en neemt een nieuwe.

Hannes steekt een sigaret op. Ja, ja, zomaar tussen het werk heeft hij dat gedaan. Bij boer Lukes kan er veel op door.

Toen heeft Jaap Ekkelman het woord genomen. Dat was afspraak.

„Wij wilden wel met de bak aan de gang.”

„Is ie nòg niet klaar?” heeft Lukes gevraagd.

„Hij is zo lek als een teems.¹⁾”

„Achter in de wagenhut liggen nog wat mooie latten, die kon je wel over de naden spijkeren. Wij kunnen ze wel missen, niet Hannes?”

„Jawel, die kunnen ze mooi gebruiken.”

„Maar als hij klaar is, wil ik er 'n tochtje mee maken naar Leek, hoor!” zegt Lukes.

De jongens grinniken. Ze wisten niet, of Lukes het meent of dat het maar een grapje is.

„Dat mag wel,” zegt Jurrien.

„En mogen wij hem dan houden?” vraagt Peepke kordaat.

„Mogen ze hem houden, Hannes?” vraagt Lukes.

Ja, maar dan moeten ze hem altijd weer vastleggen in 't Oude Gat, is 't niet?”

„Ja, dat moet,” zegt Lukes.

„Best,” beloven ze.

„En wie wordt de kapitein?” vraagt Lukes.

„Jurrien,” zegt Peepke en dan loopt hij ijskoud naar de wagenshuur, waar de latten liggen.

Ze hebben Lukes en zijn knecht laten lachen en spotten. Ze hebben alle latten meegenomen. Beladen zijn ze het land ingegaan. Ze hadden nu de vrije hand. Het was hún baggerbak.

Hooi en riet halen met Lukes van de overkant van het Lekediep? Welnee, ze hebben niets meer te maken met de boer. Ook dat is maar een kletspraatje geweest.

Ze zijn aan het werk gegaan. Ijver tintelt in hun ogen, brandt in hun vingers.

Aan een der zijwanden prijkt reeds in duidelijke letters: Op hoop van zeggen.

Midden op de bodem staat reeds de grote kist vastgespijkerd. Is het de stuurhut? Is het de commando-

¹⁾ Zeef.

brug? Ze weten het niet. Ergens aan de achterkant heeft Jurrien zijn bonestok vastgenageld. Hij is er trots op. Het is de vlaggestok. Alle gaatjes, alle naadjes zijn volgesmeerd met klei en daarna met latjes dichtgespijkerd. Er wordt gewerkt in een razend tempo. Jurrien beukt zich de koude handen weer warm. Hij draaft de dijk op om vanaf de hoogte het vaartuig in ogen-schouw te nemen. Gekromd, gebukt, kruipend, strom-pelend, zwijgend werken de twee voort. De avond valt. Het schip moet klaar vóór de nacht. Peepke spijkerd twee dikke latten aan de kist. Daaraan moet het zeil vast gemaakt worden. Ze hebben een zeil, een mooi stuk donkerbruin zeil. Het wappert reeds, het klappert, het bolt. Het is heerlijk om te zien, om te horen! De wind zoemt langs het zeil. Dan komt de regen. Jurrien staat een beetje krom, de rug naar de gure regenwind, zijn handen in de zakken. Nu is hun vlot bijna klaar. Maar het is avond. Jurrien moet nodig naar huis.

„Zo kan het wel jongens! We moeten naar huis! Zullen we ophouden?”

Jaap Ekkelman staat recht overeind. Zijn rug is wat pijnlijk. De kerktoren van Kleinbert is niet meer te zien. 't Wordt zo laat! Zullen ze hem nog te water laten?

Peepke timmert. Hij staat gebogen in de bak. Telkens moet hij met de ene hand zijn afzakkend broekje op-halen. Er is iets stuk of iets los aan dat broekje. Hij timmert, hij hijst, hij zegt geen woord.

„Peepke is gek,” zegt Jurrien. De regen striemt.

„Zullen we ophouden?” vraagt ook Jaap.

„Nee!” bromt Peepke.

Dan ziet Jurrien iets, iets lolligs. Hij stoot Jaap aan en wijst. Jaap glimlacht. Nu hangt dat broekje van Peepke zo laag! Een stukje blote rug is te zien.

„Hij heeft geen hemd aan!” fluistert Jurrien.

„Ben je gek!” zegt Jaap.

„Kijk dan! Kijk dan zelf maar! Apke heeft het mij

zelf verteld. Ze hebben maar één hemd met zijn allen!
Zeker waar!"

„Peepke, wij gaan naar huis!" roept Jaap.

Peepke richt zich op.

„En 't gereedschap dan?" vraagt hij.

Ach, natuurlijk! Hoe konden ze zo dom wezen. Alles wat los is, moet mee naar huis nu.

En het regent zo. Ze zoeken alles bij elkaar. Elk krijgt wat te dragen. De bui is nu gekomen. Ze zijn al drijfnat. Daar sjokken ze heen, over het slibberige pad, door de grijze regenavond. Ach, hun mooie schip zal vol regenen vannacht. Ze zullen moeten hozen! Had-den ze 't maar omgekeerd! En het zeil dan en de vlaggestok? Als er nu maar geen vreemden bij komen.

„Ik ga elke dag kijken!" zegt Peepke.

Hij loopt achteraan, die twee hebben zo'n haast.

O, de thuiskomst, daar moeten ze niet aan denken. Ze worden nat tot op hun huid. Jaap heeft zijn praatje al klaar: ze moesten Lukes helpen. Het is een leugen. Een leugen moet hem redden. Van stiekume dingen komt geen goeds, er rust geen zegen op.

„Ik zeg, dat ik in de sloot gezeten heb," bedenkt Jurrien.

„Dat helpt niks," meent Jaap. „Wat zeg jij Peepke?"

„Ik zeg niks, ik kruip met een dikke wortel in bed en knabbel die lekker op, jong!"

Ach, die Peepke redt zich altijd. Zij zitten er mee!

Er staat een man op de weg, onder een dikke lindeboom. Het regent, het spoelt. Hij staat te luisteren, zijn ogen trachten de donkerte te doorboren. Hij loopt op en neer en rilt.

Dan komt er klompengeklos. Een rennende jongen! De man wipt naar de deur, die op een kier staat. Er vallen harde woorden.

De deur wordt gesloten. Jaap Ekkelman is thuis.

H O O F D S T U K I X

Eerste tocht

Jurrien werd een beetje ziek. De nattigheid, de kou kreeg hem te pakken. Peepke dwaalde wat om de grote boerderij en loerde naar de mooie ramen. Hij ontmoette de meid.

„Komt Jurrien ook?”

„Nee hoor!” zei ze bijna boos. „Ruk maar gauw op!” Peepke was niet kwaadaardig en niet haatdragend. Hij kwam achter de plaats.

De arbeider kruide een vracht mest.

„Waar zou Jurrien wezen?”

„Jurrien? Weet je dat niet? Die ligt in zware koorts en ver over de veertig graden, dokter komt driemaal daags!”

Peepke antwoordde niet, keek eens naar 't windschut bij de stookhut, of vrouw Terpstra er ook was.

„Hoe oud ben jij?” vroeg de arbeider en hij had een soort spottlach op 't gezicht.

„'k Word met December zes,” zei Peepke en liep weg. Hij was dertien.

Toen kwam Terpstra zelf uit de achterdeur.

„Zoek jij Jurrien?” vroeg de boer vriendelijk. „Hij blijft een paar dagen binnen, kou gevat, geloof ik.”

„Wanneer komt hij weer spelen?”

„Overmorgen of zo. Zoek hem dan maar 's op.”

„Goed,” zei Peepke en liep de oprijlaan uit. De boer keek hem na, dat voelde hij. Eigenlijk toch een fatsoenlijk mens, een goed man, dacht Peepke.

Jaap Ekkelman bleef na vieren ook onbereikbaar.

Hij mocht deze week niet weer buiten spelen, omdat hij zo laat en zo nat was thuis gekomen.

„Je moet me niet komen afhalen,” zei Jaap. „Daar wordt het minder van.”

Ze wachtten geduldig.

Peepke onttakelde het vlot, nam zeil en stokken voor de veiligheid mee naar huis. Dat was nodig. want er kwam ongewenst bezoek. Er zwierf vreemd volk in de polder, stropers en misschien dieven.

Hij had een paar jongens betrappt, die nieuwsgierig het zwarte vaarttuig bekeken.

„Wat is dat?” vroegen ze.

„Da's van Lukes,” zei Peepke.

Elke dag tippelde hij een keer naar 't Oude Gat om de contrôleren, weer of geen weer.

De dagen gingen voorbij. 't Werd October.

De bezorgde ouders vergaten hun bezorgdheid.

Jurrien knapte op. Jaap kreeg weer bewegingsvrijheid. Toen kwam er een zonnige Zaterdag.

Nu of nooit, dachten de vlotbouwers. De bladeren kregen herfsttinten. De berken stonden in het goud. De zon en de wind speelden met de bladeren. Het was heerlijk.

Peepke slingerde een zak op de nek. Er zaten wat vroegrijpe appels en peren in, wat wortels en een koolraap. De anderen droegen zeil en latten. Ze haastten zich, de weg was vrij!

Een arbeider, die een sloot uithaakte, zag hen na. Wat ging er nu gebeuren?

„Laat die krel voor zich zien,” pruttelde Peepke. „Jurrien, zeg hem dat ie doorwerkt.”

„Doorwerken!” schreeuwde Jurrien.

De man werkte door.

„Zie je wel? Optreden moet je!” zei Peepke.

En hij was zo klein en liep zo krom onder die zak. Jaap moest lachen.

Hijgend van het harde lopen kwamen ze bij 't Oude Gat aan. Ze snoven de geuren in van de herfst, van ver-gane planten, kalmoes en munt.

Ze wären er. Ze timmerden, ze hesen het zeil. Het avontuur lokte. O, het meer! de wildernis! De zon, de wind, het riet!

Jurrien bond een kleine vlag aan de bonestok. Klaar! Jurrien danste van verrukking. Ze sleepten het vaar-tuig naar de kant. De ene zijde raakte het water. Nog een duw, nog een duw!

Er kraakt iets. De bak buigt door, hij is nog niet heel sterk. Peepke springt er in, hij klautert in de kist.

„Duwen!” schreeuwt hij.

Het vlot glijdt te water!

Jaap springt er in. Jurrien duwt nog. Het vlot is los van de wal. Jurrien staat alleen.

„De loopplank!” commandeert Peepke.

Zijn ronde bol komt boven de kist uit.

Jaap gooit de plank uit.

„Pak aan!”

„Geef me een hand, Jaap!” roept Jurrien benauwd.

Jaap steekt zijn hand uit. Jurrien buigt voorover, grijpt de toegestoken hand en stapt dapper op het smalle plankje. De plank kantelt. Jurriens ene been glijdt naar de diepte. Jaap trekt . . . en Jurien wordt aan boord gehesen.

„Gemeen!” klaagt Jurrien.

„We varen!” brult Peepke.

Jaap duwt af met de polsstok.

„Gemeen, Jaap! Je was veel te ver van de kant af! Ik ben zo nat!”

„Rechts!” roept Peepke.

En dan: „Toet-toet-toet!”

Wat is dat?

Peepke heeft een blikken trompetje van onder zijn bloes vandaan gehaald. Jurrien vergeet zijn natte been.

Toet-toet-toet!

Wat klinkt dat mooi en ver!

Ze varen! O, die Peepke! Hij commandeert maar, als een echte kapitein.

Elzetakken zwiepen langs het zeil. Langzaam boomt Jaap het Oude Gat uit. De bodem van de bak is kurkdroog.

„Zie je wel, dat ie waterdicht is?” roemt Jaap.

„Recht uit!” commandeert de kleine kapitein. „Zie je 't huisje van dokter Meier? Daar recht op aanhouden. Jurrien, jij moet sturen met de plank, toe nou! Sta niet te suffen!”

O nee, Jurrien suft niet. Hij vindt het zo overwel digend mooi! Ze strijken zo gezellig langs het riet. Ze zijn nu in een andere wereld.

Jurrien grijpt de plank en gaat sturen.

„Meer rechts!” klinkt vanaf de brug.

Wat is rechts? Wat is links? Jurrien snapt het niet. 't Gaat zo gek. Als hij zijn plank naar rechts duwt, dan gaan ze links en dan komt Jaap met zijn geduw aan de vaarboom en de hele boel is weer in de war. Nee, dat sturen is geen cent waard.

„Ik ben zo nat!” klaagt Jurrien.

„Zeur niet, man, we drogen je straks bij een vuurtje,” troost Jaap.

„Heb jij dan lucifers?”

„Natuurlijk, wat dacht jij dan?”

„Ooo!” roept Jurrien in groot verbazen, en wijst met zijn lange arm. Ze zijn uitgekomen in 't Lekediep, dat hier met een brede monding overgaat in het meer. Het uitzicht over 't uitgestrekte watervlak is indrukwekkend. Ze staren. Ze reikhalzen. Een vreemde beweging van het vlot trekt hun aandacht. De Noord-Oostenwind is in het zeil gekomen.

„We zeilen!” gilt Peepke.

„We komen immers niet verder, man!” zegt Jurrien.

„Kijk dan achter je!” zegt Jaap. „Zie je de ingang van 't Oude Gat niet? Dáár! Schieten we ook op, of niet?”

„O, jongens, ja, we gaan hard!”

„De terugtocht zal niet zo vlot gaan,” meent Jaap.

„Dan lavéren we!” zegt Peepke.

Eenden vliegen met luid gesnater op. In de verte zeilt een schip. Er drijft een witte ton in hun nabijheid, een baken voor de schippers.

Dan kruipt Peepke uit de kist, grijpt de stuurplank, drukt die tussen twee houtblokjes aan de achterstevén, die Jurrien niet eens heeft opgemerkt en stuurt schuin op de ton aan.

Jaap staat voorin. Boemm! Jurrien valt bijna. Jaap grijpt de ton vast.

„Hou vast, Jaap! We schrijven onze namen er op.”

Jurrien heeft een potloodstompje en Jaap schrijft: „Jaap Ekkelman, Jurrien Terpstra, Peepke Krul, de bemanning van de „Op hoop van zegen”.”

Toen dreven ze langzaam verder, de wildernis aan de overkant wenkte. Het rode puntdak van dokter Meiers zomerhuisje was het naaste doel. Met een vaartje schoten ze de biezen in en liepen vast in de ruigte. De loopplank werd uitgelegd, de „Op hoop van zegen” met een touw gemeerd aan een wilgetak en de avonturiers betraden nieuw land.

Ze staan even stil en luisteren.

„Eerst onderzoeken, of dat huis bewoond is,” fluistert Peepke.

Jurrien wil wedden om een gulden, dat 't onbewoond is. Zijn Vader kent dokter Meier heel best. Van 't zomer heeft de familie er gewoond en misschien komt de dokter van 't herfst nog 's terug om te jagen. 't Huisje staat leeg. Goed, dan zullen ze op onderzoek uitgaan. Ze zullen het verkennen, maar voorzichtig.

„Ik voorop!” zegt Peepke.

„Waarom jij nu, je bent niet eens de oudste en ook niet de grootste,” protesteert Jurrien.

„Daarom juist. Als jij vóóraan loopt, zien wij niks, je bent te lang!”

Peepke heeft gelijk. Het paadje is smal. Het loopt door het hoge riet. Ze zien nog 's om: is het vlot goed vastgelegd? Als het afdreef waren ze de pisang. Het bruine zeil is nog even te zien. Dan niet meer. Dat is vervelend. Niet te lang wegblijven, denken ze. Bij het huisje staan drie slanke populieren. Een tegelpaadje leidt naar de voordeur. Ze loeren door de ruiten. Er staan stoelen en een tafel. Op de tafel ligt een boek. De deur zit op slot. Ze lopen langs de ramen. Er is nog een kamer, met een waranda. Er staat een vaste houten bank.

Ze beklimmen een trapje van drie treden en nemen plaats. Het is hier geheimzinnig stil. En hun vlot is zo ver.

„Ik vertrouw het niet,” fluistert Jurrien.

„Of je gelijk hebt,” spot Peepke. Hij voelt eens aan een deurknop. Hij draait en rukt en wringt.

„Doe dat niet, Peepke!” waarschuwt Jurrien.

Te laat! De deur gaat al open en Peepke stapt over de drempel.

Jaap volgt hem onmiddellijk.

„Was die deur los?”

„Ja, natuurlijk!”

Ze lopen door een portaal.

„Jongens! jongens!” roept Jurrien bang. „Je mag niet inbreken! Kom toch, ik ga naar 't vlot hoor!”

Maar Jurrien blijft aarzelen voor de deur.

Dan knarst er een raampje open, vlak boven zijn hoofd.

„Hallo!” galmt het van boven. Jurrien schrikt hevig. Dan ziet hij ineens het ronde hoofd van Peepke door de raamopening.

„Wat moet jij daar, meneer!” roept Peepke. „Wil je eens bij mijn villa vandaan gaan? Landloper!”

Dan hoort Jurrien Jaaps stem. Uitroepen van verbazing.

„Kom toch, Jurrien! Je hebt hier een schitterend uitzicht. Wees toch niet zo benauwd, man! Er is niemand. Heus niet!”

Dan waagt Jurrien de stoute stap. Hij vindt de trap en kloost naar boven.

„Waar zitten jullie?”

Hij komt op een zolderkamertje. Een raampje staat open. In de verte klinkt het meer. Jurrien heeft er geen oog voor. 't Is nu doodstil. Waar zitten ze toch?

„Jaap!”

„Boe!”

Met een schok van schrik keert Jurrien zich om en maakt een heftig afwerend gebaar met zijn armen. Schaterend gelach klinkt op. Een half openstaande deur vliegt helemaal open. De jongens liggen languit op de matras van een soort ingebouwd bed.

Jurrien bibbert van bangheid.

„Gemeen! Om mij zo te laten schrikken.”

„Doe die deur 's open!” nodigt Jaap en hij wijst naar een kast.

„Geef me een lucifer, Jaap!” zegt Peepke, die met een sigaret tussen de lippen van het bed glijdt.

„Nee, Peepke, dat doe ik niet, dat is stelen. Leg die sigaret weer in het doosje.”

Jaap opent de kast. Het eerste wat Jurrien ziet is een rij weckflessen met gele pruimen gevuld. Verder staan er kistjes en doosjes naast enkele boeken.

„Kom nu mee!” dringt Jurrien aan.

„Eerst die sigaret er in!” zegt Jaap. Zijn stem klinkt zo beslist en zo gebiedend, dat Peepke toegeeft.

„O, Peepke! Jij hebt gestolen!” zegt Jurrien.

„Dat lieg je!” geeft Peepke boos terug.

„Hij ligt er immers al weer in, zie dan!”

„Nee, hij heeft niet gestolen,” beslist Jaap. „Dat moet je niet zeggen!”

„Bijna toch wel!” zeurt Jurrien nog na.

„Eén sigaret oproken, is dat stelen?” vraagt Peepke. Zijn ogen flikkeren. Hij wordt kwaad. „Hebt jij laatst geen bramen geplukt van andermans land? Dat was óók stelen, ventje!”

„Stil nu maar!” sust Jaap.

En dan gaan ze naar beneden. Ze snuffelen het hele huisje door en sluiten de deur goed.

„Die deur zat op slot. Hoe kreeg je die los?” vraagt Jaap.

„Hij ging zomaar los. Weet ik het?”

„Dan moeten we dokter Meier waarschuwen. Iedereen kan er in komen en stelen.”

Peepke antwoordt niet. Ze lopen het rietpaadje terug. Het vlot ligt er nog.

Jurrien heeft zijn kalmte terug en begint weer te klagen over zijn natte been.

„En ik heb honger,” zegt Jaap.

Ze maken een vuur van hout en ruigte.

Jurrien trekt zijn schoen uit en houdt zijn natte been dicht bij de vlammen. De lichtblauwe rook kringelt omhoog. Ze stoken hun vuurtje en knabbelen de sappige peertjes.

„Dit is echt, jongens!” verzucht Jaap.

„Volgende Zaterdag over 't meer!” beweert Peepke.

„Maar als ik met natte voeten thuiskom” klaagt Jurrien.

„Dan is dat je eigen schuld,” vult Peepke aan.

„We stoken net zo lang, tot ze droog zijn. Maar, let eens op de rook, jongens! De wind draait meer naar 't Westen, we zeilen nog terug ook!”

Ze aten elk een plak koolraap en een worteltje na. Toen Jurrien goed droog was, vatte hij moed voor twee.

Zingend voeren ze over met wind in het zeil. Peepke blies de trompet. Jaap stond aan het roer en Jurrien brulde: „Varen over de baren”

Ze landden behouden aan de moerassige oevers van het Oude Gat, streken zeil en vlag, verborgen hun vaartuig zo goed mogelijk onder de struiken en trokken voldaan naar huis. Tot de volgende Zaterdag dan!

Het vlot verdwijnt

's Nachts werd Peepke Krul wakker van de wind. Die was naar het Zuidwesten gedraaid en zwiepte een vliertak tegen het dakraampje. Dat was knierp-knierp en dan weer tik-tik-tik. Hoi-hoi-loeide het over het lage pannendak. De oude vlierbos ruiste, alsof een sterke kerel daarbuiten aan de stam schudde. Peepke draaide zich om, richtte zich op de elleboog overeind en trachtte door het raampje de donkerte te doorboren. Pikduister stond de lucht, geen maan, geen enkele ster! Zijn eerste gedachte was: het vlot, het vlot in de duisternis, op het deinende water. Het regende ook, hij hoorde het tikken op de ruit.

Nu regende het in de bak, in de kist. Arm vlot in weer en wind. Lag het goed vastgemeerd? Lag het goed verstoppt?

„Apke — Apke!” fluisterde hij. Zij lag een meter van hem verwijderd in een soort bedstee. Iets luider herhaalde hij zijn roep. Ze hoorde niets, ze sliep zo vast!

Van achter een schot kwam een zwaar bromgeluid van Peepkes vader. Die zei iets tegen Moeder, of misschien droomde hij.

Waarom was Peepke ook zo dom om in de nacht te roepen? Het hoeien en loeien van de wind joeg een heerlijke huivering door je leden. Hij dook weer onder, diep en knus. Maar de gedachte aan het vlot hield hem nog een poosje wakker. Er kon iets mee gebeuren in de duistere nacht, zo ver van huis. Nee, dat was ook onzin, er kon niets mee gebeuren, malligheid hoor! Hij trok

zijn knieën op tot zijn kin, greep zijn voet vast en wreef en bleef zoo in bed zittend, aan hun tocht met het vlot denken. Morgen zou hij toch gaan zien, heel vroeg al, voor al de anderen aan zou hij er uitpieken, het dijkje langs rennen

De regen verwaaide en een klaar morgenlicht doortintelde de natte struiken en bladeren. Onder een geweldige wolkenbeweeg trokken de Kleinberbers ter kerke.

Wat een weer vannacht! Nu heeft de herfst voorgoed zijn intrede gedaan, nu is het vaste weer voorbij!

Jaap Ekkelman loopt naast zijn Vader het knerpande grindpad op. Het grindpad leidt naar de brede kerkdeuren. Bij de deuren staan enkele mannen met hun fietsen. En daar staat Peepke Krul ook. Hij staat er met zijn blote bol in de wind. Zijn haren zijn niet gekamd, zijn ogen staan wild.

Hij wenkt. O, Jaap is al bij hem. Ekkelman gaat de kerk binnen, Jaap komt zó!

Wat is er met Peepke?

„Het vlot is weg!”

„Het vlot is weg!”

Hij fluistert. Jaap ziet zijn schoenen grijs van de modder. Dat kan toch niet?

„Het is wèg!” En Peepke stampvoet er bij. Geloof het nu maar en zeur niet, het vlot is gestolen! Er moet iets gedaan worden! Denk je, dat Peepke zó naar de kerk kan gaan? En daar zoet zitten, zeker, die martelende uren en uren!

Hij grijpt Jaaps arm.

In de morgenschemering stond Peepke aan het zwalpende water van 't Oude Gat. Hij is diep het riet ingegaan.

Hij heeft gezocht, gespeurd, overal. Het is gestolen! Ook Jurrien komt het grindpad op, naast zijn Vader en Moeder. Peepke wenkt.

Terpstra en de vrouw nemen het kleine Krulletje op van top tot teen: wat een vies en verwaarloosd kereltje is dat!

„Kom Jurrien!” zegt de vrouw.

„Ja Moe, ik kom zo. Wat is er?”

„Het vlot is gestolen, man! Kom hier, achter de deur kunnen we beter praten.”

„Aah maak mij nou wat wijs!”

„Geloof het dan niet, slome!”

„'t Is waar,” zegt Jaap. „En we moeten naar de veldwachter.”

Juist, dat is het. Peepke heeft het niet willen zeggen, want hij heeft hem een keer uitgescholden. Is die veldwachter in de kerk? Nee hoor, die man komt er nooit en hij woont nog voorbij de brug.

„Hij moet mij te pakken hebben,” zegt Peepke. „Anders was 'k al bij hem geweest.”

„Dat komt van dat gescheld,” bromt Jaap.

„Hij sloeg die hond halfdood!” zegt Peepke vinnig. „Ik moest roepen!”

„Wij gaan er samen heen, jongens,” stelt Jurrien voor. „Ik ga even in de kerk en dan zeg ik tegen mijn vader, dat 'k even naar de veldwachter moet”

„Ben je zot?” zegt Peepke.

„Nee,” zegt Jaap, „dat kan niet, dat bestaat niet. Uit de kerk gaan we samen. 't Is nu toch al te laat, 't vlot is toch al weg.”

Dan ruist psalmgezing door 't grote gebouw.

O wee, ze zijn al begonnen!

Jaap haast zich naar binnen. Jurrien achter hem aan. De deuren slaan dicht.

Peepke staat alleen. Hij woelt eens in zijn haren. Ze zijn niet gekamd, dat doet hij anders elke Zondag-

morgen. Zijn schoenen zijn vuil. Hij heeft een kapot jasje aan.

Wat een zootje! Wat een ramp!

Toen is Peepke de kerk toch maar in geslopen en ergens in een hoekje weggedoken. Voor hem was nog wel een hoekje. Hij heeft heel stil gezeten. Kerkcenten had hij ook vergeten. Hij hoorde er helemaal niet bij. Het zingen duurde lang. Maar toen de dominee zijn gebed begon, heeft Peepke echt gebeden. „Heere, geef ons het vlot weer terug, amen.” En toen het bidden erg lang duurde, heeft hij het nog eens gevraagd: „Heere, geef dat het vlot weer terug komt, amen.”

Meer kon hij niet doen.

Toen kwam de preek. En de dominee, in zijn prachtige pak, zei, dat Jezus gekomen was om de armen en ellendigen en bedroefden, om de verslagenen . . . Nu, dat was voor Peepke, want Peepke was bedroefd en verslagen. Hij zag zijn oude jasje en zijn vuile schoenen. Hij had niet eens twee centen. Peepke was wel ellendig en arm.

Zou de Heere hem het vlot dan niet teruggeven?

Vol moed trok hij tot halverwege mee naar het huis van veldwachter Stavast. Jurrien en Jaap gingen tot de deur. Peepke kon alles zien.

Stavast stond in zijn witte overhemd voor de jongens. Jaap vertelde en Jurrien hield een lange toespraak en wees met zijn lange armen. Stavast krabde zich achter het oor en zei wat. Toen begon Jaap weer, daarna Jurrien. Het duurde vrij lang. Zo'n veldwachter wil alles weten, hij hoort je helemaal uit.

Nadat het onderhoud was beëindigd, kwamen de jongens vlug aangestapt. Ze hadden goed bericht. Stavast zou er werk van maken, vanmiddag nog, ze konden gerust wezen. Zo'n groot ding kon niet in de zak gestoken worden, zo'n vlot, zo'n baggerbak! Hij zou een motorbootje nemen van Leek en 't eventjes opsporen, stil maar jongens!

Er kwamen weer buien die dag en de wolken joegen zo vervaarlijk! Maar de vlotbouwers konden het niet harden binnenshuis. Ze vonden elkaar, ze liepen een eindje. Peepke zag er weer netjes uit.

Ze luisterden, of ze het snorren van de motor soms hoorden! En toen . . . slenterden ze natuurlijk het dijkje weer op.

Even kijken, eventjes maar! Het riet ruiste en boog. Er was een sterk en diep gedruis achter de bosschages, het meer was in felle beweging. Nu te zeilen, jongens! Voor de wind!

Ze beklommen de dijk en . . . nee maar, dat leek toverij! Het vlot lag op de oude plaats! Ze holden, ze schreeuwden! Gemeerd lag het aan dezelfde els! Maar Peepke toch! Had hij hen voor de mal gehouden?

„Jij bent een mooie!” zei Jurrien.

„Zo waar ik hier vóór je sta!” riep Peepke. „Hij is weggeweest. Hij is teruggekeerd!”

„Natuurlijk!” zei Jaap. „De dief heeft hem teruggebracht, of de veldwachter!”

Ze sprongen er in. Ze bekeken hun geliefd vlot. Alles was aanwezig. Het zeil mooi opgevouwen in de kist. Er stond wat water in de bak. Er dreven sigarettenpeukjes in. Sigarettenpeukjes met een gouden mondstukje.

H O O F D S T U K X I

Inbraak

Natuurlijk werd er in Kleinbert gesproken over het vlot. Het was geen vlot, het was maar een baggerbak van boer Lukes, een half verrot, afgedankt ding. En over de waaghalzen praatte men, die met zo'n ding durfden te dobberen op dat brede water.

Maar toen de week bijna om was en de drie vlotbouwers reeds een heerlijk plan klaar hadden voor de vrije Zaterdag, ging er een beroering door de streek, die alle plannen omver gooide en zelfs Peepke Krul een ogenblik beduusd deed staan.

Er was ingebroken in het zomerhuis van dokter Meier. Veel waardevolle goederen waren ontvreemd of vernield. De ongewenste gast(en) had de gezellig ingerichte woning in een chaos veranderd.

Dat geen beroepsinbreker aan het werk was geweest, bleek uit de omstandigheid, dat weggegooide delen van de geroofde goederen waren gevonden aan het smalle pad naar het Lekediep, die duidelijk het spoor van de dader(s) aangaven.

De Leeksterkrant gaf 's Zaterdags een omstandig relaas van het gebeurde. Dokter Meier was van de stad overgekomen om zijn huis in te richten voor het aanstaande jachtseizoen. Hij vond de buitendeur los. Het slot was niet geforceerd. Men had zich blijkbaar door middel van een looper toegang verschaft. Uit een soort kelderkast waren enkele flessen wijn verdwenen. In alle vertrekken waren de kasten met geweld opengebroken. Een schilderij van Otto Eerelman was met een

mes of ander scherp voorwerp duchtig gehavend. In de grote kamer lag een theeservies in scherven over de vloer. Een kist met sigaren, een doos met een paar honderd sigaretten, een aantal worsten, een kostbare prismakijker, een paar flessen met weck en enkele andere kleinigheden werden vermist. De talloze afgebrande lucifers op de vloeren wezen uit, dat de dader het nachtelijke uur voor zijn wanbedrijf had uitgekozen.

Aangifte bij de politie had plaats gehad en *men was de vermoedelijke daders reeds op het spoor.*

De vermoedelijke daders! Veldwachter Stavast stapte enigszins haastig de keukenkamer van boer Terpstra binnen en op Jurrien wijzend, die net zou opstaan van zijn plaats aan tafel, zei hij gebiedend:

„Jou moet ik hebben!”

„Goeie avond, vrouw Terpstra,” groette hij daarna. „Ja, om uw zoon gaat het. Ga zitten, jongen, en antwoord mij naar waarheid, begrepen?”

Jurrien was wit geworden om de neus en liet zich gehoorzaam neer op de stoel.

Grote blauwe ogen, waarin duidelijk ontsteltenis te lezen was, zagen de forse veldwachter aan.

„Maar Stavast . . . er is toch niet iets ergs gebeurd?” vroeg Jurriens Moeder.

Zonder die vraag te beantwoorden ging de man verder:

„Jij bent in het zomerhuis van dokter Meier geweest . . . !”

Over Jurriens wangen gleed een blos.

Verstomd zag hij de veldwachter aan.

„Ik weet alles. Denk er om, spreek de waarheid, en niets dan de waarheid. Wanneer zijn jullie met je vlotje over het Lekediep gevaren naar het zomerhuis?”

Jurrien opende zijn mond, hijgde en klappertandde en zweeg.

„Toe, Jurrien, zeg het toch, je hebt immers geen kwaad gedaan,” hielp zijn Moeder.

„Ik . . . ik . . . heb niet gestolen!”

„Nee, jij niet. Jij hebt niet gestolen. Dat neem ik aan. Maar geef antwoord. Wanneer?”

„Zaterdagmiddag”

„Goed zo! Zaterdagmiddag! Vertel nu 's. Jullie staken over. Jullie gingen aan land en kwamen bij dat huis. En toen . . . Hoe kwam je er in?”

Jurrien was nu over de eerste schrik heen en kon weer enigszins denken. Zijn gezicht ontspande zich. Hij had niet gestolen, dat geloofde Stavast ook, dus . . . Maar nu opgepast en niet klikken.

„Hoe kwam je er in?”

„Peepke hè, die riep mij, door 't raampje.”

„Halt! Peepke riep jou? Hoe kwam die er in?”

„Door de deur, geloof ik”

„Ha, ha! *Geloof* ik! Hoé kwam ie er door?”

„Zo maar.”

„Zo maar? Verdraaid nog toe! Zo maar? Hoe is dat: zo maar. Stond de deur open?”

„De deur was zo maar los. Ik weet het heus niet. Peepke was er zo maar in. Maar hij heeft *niet* ingebroken!”

„Aardig, heel aardig! Niet ingebroken en er zo maar in. Nu goed! En toen? Wie was er nog meer in?”

„Ik wil niet klikken.”

„Dat is geen klikken. Waarheid spreken, jong, anders ga je vanavond in 't hok. Vertel op! Jaap Ekkelman was er in, hè? En toen jij, is 't niet? Of was jij vóór Jaap aan?”

„Nee, ik wou niet. Ze riepen mij.”

„En toen ging jij ook maar, hè. Ja, en wat vonden jullie daar?”

„Nou . . . flessen en boeken. Maar wij hebben niks meegenomen.”

„Nee, jij niet. Maar, wat denk jij, waar zou Peepke dat goed gelaten hebben? Heeft hij alles meegenomen naar huis?”

„Nee, hij heeft niks meegenomen.”

„Niks? Kom nou, zeg de waarheid, Jurrien.”

„Nee, heus waar! Wij hebben niet gestolen!”

„Niet gestolen, maar ze hebben toch wel wat meegenomen, die jongens! Heb je *niets* gezien?”

„Ik heb niets gezien.”

„Geen fles? Geen worst?”

„Niets! U mag Peepke zelf vragen. En u mag Jaap ook vragen.”

Stavast had boek en potlood voor zich en schreef een paar woorden.

„U mag gerust navragen,” herhaalde Jurien.

De veldwachter lachte om zoveel onnozelheid.

„Wilt u Jurrien in huis houden, vrouw Terpstra?”

„Hoe bedoelt u?”

„Hij mag 't eerste uur geen contact hebben met zijn kameraden. Dat moet u beloven, anders neem 'k hem mee.”

„Ik blijf wel thuis,” beloofde Jurrien.

De veldwachter nam afscheid, reed op de fiets Kleinbert in en vond Peepke Krul in de wegberm, bij een molshoop. De jongen stond onbeweeglijk en staarde naar de grond.

„Pebe Krul!” zei Stavast en sprong vlak bij hem van de fiets.

„Wat voor moois zie jij daar?”

Zo onverwacht ging dat in zijn werk, dat Peepke een ogenblik verstomd stond. Een ogenblik maar! Peepke liep een paar passen achteruit. Zijn ogen stonden bolrond. Stavast vertelde later, dat hij nooit eerder zulke felle oogjes had gezien. Katteogen, meneer!

Peepke keerde zich snel om, nam een sprong over het droge slootje en stond in een ommezien boven op

de heining van planken, takken en prikkeldraad. Tussen twee elzen stond hij, hoog en veilig. Achter zich wist hij de bouwkamp van Lukes, waar hij gemakkelijk aan een vervolging ontkomen kon. Er kwam een overmoedige trek op zijn rond gezichtje, een lichte spot om zijn mond.

„Ha!” bromde het diep uit zijn keel.

Nee, Stavast had hier geen slome Jurrien voor zich staan. Forsheid en geweld mochten hier niet baten.

„Zeg 's, Peepke, waarom ben jij zo schrikkelig, ben je bang voor mij? Ik doe je toch niks?”

„Nee, hè!” zei Peepke.

„Nee, beslist niet. Ik moet alleen even met je praten. Als je wegloopt, vind ik je thuis toch wel. Als je me eerlijk de waarheid vertelt, zal ik het goed met je maken. Hoe ben jij in dat huisje gekomen van dokter Meier?”

Peepke zei nog niets, zijn oogjes staarden maar.

„En wat heb je daar gedaan?”

„Niks!”

„Niks is niks. Je ging er niet voor de aardigheid in. Vertel me maar gauw wat je meegenomen hebt en waar je 't hebt gelaten. Dat moet weer in orde, zie je!”

„'k Heb niks meegenomen, man!”

De veldwachter plaatste zijn fiets tegen een boom. Peepke, die vermoedde, dat de man hem nu zou trachten te pakken, sprong van de heining en holde als 'n haas het land in.

Een uurtje later stond Stavast in 't achterhuis van de schoenmaker Ekkelman.

„Kom binnen,” nodigde de schoenmaker. „Maar ik denk, dat u op 't verkeerde spoor is.”

Jaap en zijn vriendje Peepke zaten achter de tafel vreedzaam te domineren, toen de beide mannen de kamer binnen kwamen.

„Ah, zo!” riep Stavast. „Da's twee vliegen in één klap.”

Toen gingen de grote mensen praten over de brutale inbraak en de jongens speelden door alsof 't hun niet aanging.

„En waarom liep jij zo pas hard weg, kwajong?” vroeg Stavast boos.

„Hij meent, dat u kwaad op hem is,” antwoordde Jaap.

„Kwaad? En waarom?”

„Omdat hij u nageroepen heeft, laatst, toen u de hond sloeg!”

„Dat was ik al vergeten. Maar nu moeten jullie mij alles van verleden Zaterdag nog eens precies en eerlijk vertellen.”

Toen gingen ze vertellen, allebei, om beurten, haarfijn. Niets werd overgeslagen.

„Ik had haast gestolen, bekende Peepke.

„Een sigaret, maar dat wilde *hij* niet hebben en toen heb 'k hem er weer in gelegd.”

De veldwachter schudde zijn hoofd.

En holde als een haas het land in.

„Ik wil jullie graag geloven, jongens, maar het is zo raadselachtig! Wie heeft het dan gedaan?”

„Ik weet 't wel!” zei Peepke ineens.

Aller ogen richtten zich nieuwsgierig op de kleine man. Hij kreeg zo waar een kleur.

„Maar Peepke!” zei vrouw Ekkelman.

„Zeg het dan!” drong Jaap ongelovig aan.

Peepke staarde strak naar de dominostenen.

„Als je 't weet moet je 't zeggen!” gebood Stavast.

„Ik weet het misschien!”

Allen wachtten in spanning.

„Maar . . . ik wil 't niet zeggen, omdat . . . die vent mij wel 's wat op mijn . . . huid kan geven.”

„Wees niet laf! Ik bescherm je, zeg op!” drong Stavast aan.

„Als u mij niet verklapt!”

„We zullen jouw naam er buiten houden. Is 't nu goed?”

„Dan zal 'k het vertellen. Er lagen twee sigaretten-peukjes in ons vlot met een verguld mondstuk. En zulke sigaretten rookt Hannes van boer Lukes.”

Peepke zag de veldwachter aan. Deze sprong over-eind.

„Dat is hem! Niets zeggen, lui! Mondje dicht! 'k Krijg hem vanavond nog te pakken! Gegroet, mensen!”

Diezelfde avond doorsnuffelde Stavast de kist van Hannes en vond het vermiste kistje sigaren en een worst. Na een scherp verhoor viel de boerenknecht spoedig door de mand, moest er enkele weken voor brommen en keerde in Kleinbert niet terug.

De grote tocht

De dokter kwam in de herfst in deze landen jagen. Hij vroeg hoe men de dader te pakken had gekregen. O, dat was heel eenvoudig in zijn werk gegaan. Twee peukjes hadden hem verraden. Die Stavast was dan een scherpzinnig politieman, die had een pluimpje verdiend. O nee, zeiden de mensen. Die veldwachter was een sufferd, hij zocht de dader onder drie onnozele Kleinberter jongens.

Nee, niet de veldwachter maar Peepke Krul, dat arbeidersjong, kwam de eer toe. Dat was een van de drie vlotbouwers!

„O zo, ”zei de dokter, „dan moeten die drie maar ’s naar de overkant komen met hun vlot, ik zal ze onthalen.”

Ze wilden het niet geloven, maar Lukes vertelde, dat het zeker waar was, ze konden gerust gaan. Ze zouden onthaald worden.

„Weet je wat ik denk?” zei Peepke. „Hij wil ons wat op de nek geven.”

„Onthalen op ’n pak ransel, dacht je?” zei Jaap.

„O, ja jongens! Wij hebben daar immers zelf ingebroken! ’t Is mij te gevaarlijk hoor! femelde Jurrien.

Nee, dat laptten ze hem niet!

Ze hadden een veel mooier plan. De grote overtocht zou plaats vinden in de herfstvacantie. Ze wilden het meer ontdekken, het oude wrak onderzoeken.

Peepke bewaakte het vlot en knapte het wat op. Bijna elke dag ging hij een klein inspectietochtje doen. Hij

bracht door middel van twee dikke krammen een nieuw roer aan. Enkele reten werden opnieuw dichtgestopt, met uitgeplozen touw. Hij bevestigde een afdakje van zakken en asphalt boven de kist, zodat ze een schuilplaats hadden tegen de regen. Een nieuwe, breder loopplank werd aan boord gebracht. Hij maakte een proeftochtje op eigen houtje in het Oude Gat. Hij geraakte

Hij worstelde uren om weer los te komen.

vast in het riet en worstelde uren om weer los te komen. De baggerbalk gedroeg zich prachtig. De „Op hoop van zegen” lag gereed om uit te varen. Het wachten was slechts op de twee andere leden der bemanning. En daarin zat nu juist de grote moeilijkheid. Ekkelman had gezegd:

„Nu moet dat geloop in de polder ophouden, blijf hier in de buurt!” Terpstra had zijn zoon gewaarschuwd voor die kleine Krul, zo’n kleine inbreker.

Ze kregen ruim een week vrij voor aardappelrooien.

Peepke werkte de eerste dagen bij een boer en verdiende een aardige stuiver.

's Avonds zocht hij de jongens. Hij begreep, dat zijn vrienden moeilijkheden hadden.

„We gaan een dag uit vissen,” stelde hij voor. Dat kon best in de herfst. Er stonden soms nog stadslui bij de brug met hun lange hengels en netjes. In regen en wind stonden ze, die verstokte hengelaars. De golven klotsten tegen de brugpalen, je zag bijkans geen dobber.

Een dag uit vissen! 't Idee leek niet gek.

Jurrien snapte het niet.

„Ben je mal? In zulk koud weer vissen? Wil dat dan?”

„Dat wil best,” verklaarde Jaap.

„Hij meent, dat de vissen een winterslaap houden,” spotte Peepke.

Jurrien dacht diep na over dit probleem.

„We gaan vissen en varen meteen over,” zei Jaap.

Juist, ze gingen varen. Nu of nooit!

De dag werd vastgesteld. Peepke moest nog één dag rooien. Dus overmorgen: Vrijdag.

Als het regende, dan Zaterdag!

„Denk er om Jurrien, we gaan vissen! Jij gaat vissen met Jaap Ekkelman!” praatte Peepke hem voor.

„Toch ook met jou!”

„Nee, met Jaap.”

Ook dat snapte Jurrien eindelijk.

Op stiekume dingen rust geen zegen, dacht Jaap. Maar je kon eenvoudig niet alles vertellen thuis. Vissen ging hij met Jurrien.

Vrijdagmorgen in de vroegte. Nu, dat mocht wel, 't was eenmaal vakantie. Als ze maar voorzichtig waren!

Hengel en deeg, een lading boterhammen en een linnen zakje voor de vis! Jaap gaat vissen! „Voorzichtig,” zegt Vader. „Voorzichtig,” roept Moeder. „Niet te laat thuis komen.” „En als 't niet bijten wil,” dan maar gauw naar huis!” „Niet laten verkleumen.”

Hu, wat is 't koud in de vroege ochtend. De Oosterhemel is rose. Moeder staat huiverend in de deur. Die moederzorgen! Je kunt er niet mee rekenen. Jaap zet er een ferme pas in. De weg is nog nat van de regen, 't heeft vannacht gegoten. Er drijven zwarte wolkengevaarten van West naar Oost. Met windstoten in de rug tippelt Jaap de grijze morgen in. Er ligt een zachtrode gloed tegen de huizen, dat doet de Oosterhemel. De zon gloeit achter de nevels. In de maat van zijn stap deinen de woorden mee: er rust geen zegen op — er rust geen zegen op — er rust geen Dat moet ophouden! Ze gaan vissen. Nee, ze gaan varen. Wat blijft? ze gaan natuurlijk vissen op het vlot. Daar zit je droog, onder een afdakje. Op de drasse oevers krijg je koude voeten, je zakt in de modder. Op het vlot zit je lekker droog. Zonder vlot gaat het niet. Het is hem ook niet verboden. Hij heeft alleen verzwegen, dat ze het grote plan gaan uitvoeren: de ontdekkingstocht over de geheimzinnige wateren. Is dat zo'n grote zonde? Stiekum, ja! En daar rust geen zegen op.

Zo heeft Jaap een poosje moeten vechten.

De zon spietst een straal als een steekvlam door een loden wolk. Ha, de zon! Het wordt snel lichter. Het weer klaart op. Er rust wèl zegen op!

Jongensstemmen bezuiden van de weg.

Ah! die Peepke! Een zak bungelt op zijn rug, hij zwaait met de hengelstok. Jurrien loopt naast hem. Wat? Wachten ze niet op hem, die rakkers?

„Hallo!” schreeuwt Jaap. Nu wachten ze. Woest slaat Peepke met zijn stok in het gras.

„Wat mankeert jou, wildemannetje?”

„Ach, die kat!”

„Ksss-kss!” jaagt Jurrien.

Een grote zwarte poes springt angstig van het pad. Met gluisperige angstogen staart het dier Jaap aan, die ook al met zijn hengel dreigt.

„Wat moet die kat?“

„Och, hij wil mee,” zegt Peepke. „Hij moet terug. Kom, we gaan hollen, dan raken we hem gauw kwijt.”

„Hij wil natuurlijk onze vissen opeten,” grapt Jurrien.

„Die stinkerd ruikt ze al,” meent Jaap.

Ze hollen een eindje. Dat is goed in de morgenkou. Ze komen bij het oude dijkje. Ze klimmen over het eerste hek.

„O, zie 's!” roept Jurrien.

De poes komt over het paadje getript, regelrecht achter hen aan. En hij miauwt met een fijn stemmetje, zo roerend, zo smekend.

Peepkes besluit staat plotseling vast. Poes gaat mee. Poes gaat mee varen. Peepke neemt hem liefderijk op zijn armen. Ze zijn nu met zijn vieren. De bolle Zuidwestenwind wil hen van het dijkje duwen. Ze schuiven er tegen in. Peepke kleiner en ronder en ontembaarder dan ooit, Jurrien langer en slanker dan ooit.

Jaap draagt Peepkes zak, hij is zwaar van peren en wortels, onderdeel van hun proviand. De wind is gunstig. Ze zeilen regelrecht het meer in. En terug dan? Lavéren? Dat toverwoord!

„We lavéren terug in de luwte van de bosjes en het riet aan de oevers,” zegt Peepke dapper.

„Maar als het stormt . . .,” vreest Jurrien.

„Ja, dan vergáán we!” bijt Peepke kwaad van zich af.

„Nee hoor, het stormt niet op een meer,” troost Jaap.

„En dat wrak dan? Er is toch een schip vergaan!”

„Toen was 't een orkaan!” broemt Peepke.

„Of een cycloon!” meent Jaap.

O, dat weet Jurrien wel: Hij zegt:

„Borculo! En als er nu eens een cycloon komt? Dat kan toch wel?”

„Dan ga jij rechttop staan en dan schuilen we achter jou!” zegt Peepke.

„Komt er niet,” beslist Jaap.

Dat is dan afgesproken. Er komt geen cycloon. Daarom zeilen ze moedig uit.

Alles wordt aan boord gebracht. De poes komt in de kist. Hij kijkt heel bang, gevaarlijk bang, maar dat zal wel wennen. Ze bewonderen het nieuwe roer. Een knap stukje werk! Peepke haalt de polsstok uit de schuilplaats in het riet. Het zeil klappert gezellig. De vlag waait fier uit met zijn heldere kleuren. De loopplank wordt ingehaald. Vaarwel gastvrije kust! De „Op hoop van zegen” heeft zee gekozen.

Met een sierlijke zwaai zwenkt het platboomde vaartuig het Oude Gat uit. Daar, in de hals van het meer, nemen de grote golven het op hun schouders en deinen het klotsend en wiegend vooruit.

Peepke is in de commandotoren geklommen. Dat recht wordt hem niet betwist. Hij blaast de hoorn: toet-toet-toet! Hol en enigszins naargeestig klinken de tonen over het water.

Jaap prutst wat aan het zeil, staat dan aan de boeg, dan weer achterop, schreeuwt zijn waarschuwend kreten uit tegen Jurrien, die het roer houdt.

Ze zijn los van de wereld achter hen, huis en haard, familie en kennissen worden even vergeten, het avontuur heeft hen in de greep. Ze dobberen. Ze varen de wijde wereld in.

Maar Jaap Ekkelman is niet helemaal gerust. Soms, heel even komt er een onaangenaam gevoel in hem op. Achter het genot sluimert de onrust als een klein zwart monstertje. Het wil hem naar de keel grijpen. Het wil de vreugde vertroebelen. Het meer is zo diep, zo geheimzinnig! Er is immers een schip vergaan! De geniepige diepte grijnst je aan. Ze kunnen niet zwemmen. En eigenlijk is hij op een verboden pad Vader en Moeder verkeren in de waan, dat ze rustig staan te vissen ergens

Nu, ze moeten vissen! Ze zullen vissen! Op een mooi plekje in de luwte.

„Links!” gilt de kapitein. „Zie je die drijvende rommel niet, kalf?”

Peepke kan zo scherp wezen in de mond.

„Ik dacht . . . ,” stamelt Jurrien.

„Je hebt niet te denken. Links! We raken vast in dat onkruid. Wat is dat, Jaap?”

„Riet en biezen! Er drijft een pak stro. Hier gaan we vissen, jongens?”

Het vlot schuift met verminderde vaart door de plantenmassa. Ze lopen vast.

Peepke wil de polsstok grijpen om af te duwen. Maar Jaap begint het zeil los te maken.

„Hier wil ik vissen!” beslist Jaap.

De bak ligt vastgelopen op een ondiepte. De golven kabbelen aan zijn boorden. Hij wiegt en schudt zijn kop als een onwillig dier.

Jaap heeft de polsstok met kracht in de weke bodem gedreven om de bak in bedwang te houden.

Peepke zegt, dat de golfslag vissen onmogelijk maakt, maar hij berust in dit oponthoud en legt zijn snoer in, naast de anderen.

De wind waait hun fris in de nek. Ze voelen nu pas, dat het aardig koud is. Buien drijven over. Soms voelen ze iets nattigs, regen of natte sneeuw.

„Ik sta hier niet lang,” pruttelt Peepke.

„Nee,” zegt Jaap. „Jij staat hier maar heel kort. Jurrien, die staat hier lang, jij niet, jij komt maar tot aan mijn schouder.”

En ze turen met gerimpeld gezicht naar de woest dobberende dobbbers.

„Waarom sta ik hier langer, Jaap?” vraagt Jurrien doordrustig.

„Omdat je Vader zo'n lange jammer is,” zegt Peepke.

„Ja, je hebt het van je Vader,” bevestigt Jaap.

En ze turen maar.

De dobbers gaan met zulke vreemde schokjes op en neer. Is dat nu beet, of doet de wind het? Peepke haalt op. Jurrien haalt op. De witte deegballetjes zitten nog onveranderd aan de haak.

Peepke wist het wel. In dit weer vissen? Gekkenwerk! Hij slaat onverschillig in het water.

Dan schiet Jaaps dobber naar beneden. Hij verdwijnt in de diepte. Niemand ziet het. Ze hebben er weinig aandacht voor.

„Waar is mijn kurk?“ roept Jaap verbaasd.

„Haal op, ezel!“ schreeuwt Peepke.

Ontroerd voelt Jaap iets zwaars aan de hengel. Hij moet kracht zetten. Met een reuzenzwaai haalt hij op. Een zwart kronkelend beest, een dikke glibberige aal ligt op de bodem van de bak.

„Trap 'm op zijn kop!“

„Grijp 'm! Hij gaat er van door!“

Peepke stort zich op de buit. De haak is geheel in de bek verdwenen. Er is geen houvast aan dat monster. Peepke grijpt zijn mes. Jaap plant hem de klomp op de kop. Ritss, ritts, gaat de kop er af. Ziezo, laat nu maar kronkelen.

„Hij weegt een pond!“ meent Peepke. „Maar wat voor deeg had jij aan de haak?“

„Wittebrood!“

„Onmogelijk! Je vangt geen aal met brood!“

„Jurrien? Had ik geen brood? Hier, zie zelf!“

Toverij lijkt het wel: een aal aan deeg!

Ze kneden en rollen opnieuw een balletje, ze werpen in en staan weer gespannen te turen. Als dat dan toch mogelijk is! De deegballetjes verdwijnen langzamerhand van de haak, of het water het doet of een vis, dat weten ze niet.

Jurrien begon een gevaarlijke rondedans, toen hij tweemaal een voortje aan boord slingerde.

De dikke paling, die nog lang in zijn laatste levensstuipe lag te kronkelen, was plotseling verdwenen. Ze vonden hem voor drie kwart terug in de kaken van de zwarte poes, die gulzig zat te schrokken in de kist. De rest, gelukkig de grootste helft werd met de beide voorns in een kartonnen doos gestopt, waarbij poes likkebaardend en met gloeiende ogen de wacht betrok.

Zo hadden ze dan gevestigd. Dat kon niemand hun bestrijden. Ze hadden gevestigd met succes. Teverden over de vangst stieten ze hun vaartuig los, hesen het zeil en voeren de wijde wateren op. De volle wind greep het zeiltje en klapperend voerde het hen met een aardig vaartje verder.

Een boot dook op ergens van achter riet en bosjes. De oude Leekster stoomboot!

Een kleine man met een bril hing over de reling.

„Vlag neer!” commandeerde Peepke.

„Dat is zoveel als een groet.”

„Net als vroeger met de Engelsen,” wist Jaap.

„Meer naar rechts!” schreeuwde Peepke.

Jurrien stuurde uit alle macht, maar het logge vlot gehoorzaamde maar traag. Jaap liet de vlag neerglijden langs de stok. De brilleman van de boot bleef onaan doenlijk op hen neerkijken. Het stoombootvlaggetje bleef wapperen. Dat was ongemanierd.

„Kun je niet groeten?” schreeuwde Jaap.

„Smerige kwajonges! mot je verzupe?” riep de man.

„Loop vent!” gilte Peepke.

„Brillejood!” brulde Jurrien.

Peepke greep de hoorn en toeterde met geweld, uit loutere woede.

Jaap dacht: waarom praat die man van verzupe? Is er dan gevaar bij? Even bekreop hem 't gevoel van bangheid, dat pas week toen ze een eiland naderden, dat met groen en geelgetinte struikgewassen kleurrijk en geheimzinnig uit de golven zich verhief.

H O O F D S T U K X I I I

Het onbewoonde eiland

„Een onbewoond eiland,” verkondigde Jaap.

„We varen er rond,” zei Peepke.

„Nee jongens, we gaan landen,” stelde Jurrien voor.

Natuurlijk gingen ze landen, straks.

Peepke toeterde om mogelijke bewoners van hun komst te verwittigen. Uit een groepje witte berkjes, met geel gevlekt lover, wikte een zwarte vogel met trage vleugelslag op.

„Een heel oude raaf,” zei Jaap geheimzinnig.

Heel oud was ie zeker. Ze zagen duidelijk, hoe vervallen en gehavend zijn vlerken waren. En wat ging alles langzaam in zijn bewegingen. Hij had deze eenzame plaats uitgekozen om rustig te kunnen sterven Suf en soezerig, dromend over zijn lange leven had hij daar gezeten op een tak, al dagen lang.

Was het mogelijk de raaf uit het sprookje met de vos? Hij verdween naar het Zuiden, waar de kust niet zo heel ver meer was. Ze staarden hem na. Dat was een vreemd land daar, met bos en hier en daar een boerenhuis. Ook dat land moesten ze nog ontdekken.

Ze kwamen aan de luwtekant van het eiland. Er waren bijna geen golven. Het leek alsof een windvlaag hier golven en rimpels had gladgestreken. En daar gingen ze vissen.

„Miauw!” klaagde de kat. Hij stond op zijn achterpoten en keek met een paar vreselijke groene ogen over de kistrand.

Er lag een vreemde glans in die ogen.

Wat mankeerde die kat? Was het hier niet een mooi plekje om wat stil te liggen?

Ze staken de polsstok in de modder en nog een lat er bij. 't Zeil werd opgerold. De hengelsnoeren werden afgewikkeld, deeg gekneed in een beetje water en de visserij nam een aanvang.

Maar de kat miauwde erbarmelijk.

Met een sprongetje zat hij op de kistrand, loerde angstig, met ronde rug, naar het eiland.

„Miauw, miauw, miauw!”

Het was een naargeestig geluid.

„Hou je bek!” gebod Peepke.

„We moeten elk er nog minstens één vangen,” zei Jaap, „dan is 't de moeite van 't braden straks beter waard. We zullen smullen.”

„Van die spullen,” rijmde Peepke.

„En jij moet vooral geen groot woord hebben, Peepke!” bestrafte Jurrien. „Want jij hebt nog niets gevangen, is 't niet zo, Jaap?”

Peepke floot een deuntje. Maar er kwam geen beet. Dat kwam van de kat.

Die joeg met zijn akelig gejammer de vissen schrik aan. Lieve woordjes noch bedreigingen hielpen. Het dier was onrustig.

„Hij is ergens bang voor,” verklaarde Jurrien. „Er is iets niet in de haak.”

„Er zit een heks in hem,” dacht Peepke. „Of een boze geest of zo. Ik heb daar wel eens van gehoord.”

„Onzin!” zei Jaap, maar hij was er niet helemaal gerust op. Die ogen!

Toen zag Peepke de stokken.

„Wij zijn stommerds,” riep hij. „Wil je vis? Ik zal 't je bezorgen. We hebben ze voor 't grijpen. Kom mee!”

Peepke zag de stokken. Op vrij regelmatige afstand stonden ze op een onafzienbare rij langs het eiland. Toen

ze de eerste omver gevaren hadden, zagen de anderen ze ook.

Dat waren immers de fuikstokken van een visser. Daar bleef je af. Beide vrienden waarschuwd en keken daarbij schichtig naar alle kanten, of soms de vissersman ook in de buurt was.

„Wij mogen niet stelen,” zei Jurrien ernstig.

„Je moet het zelf weten, Peepke, maar 't mag niet!” waarschuwde Jaap.

Peepke antwoordde niet, maar rukte een stok uit de bodem en trok het net boven water. Er zilverglansden twee grote voorns in de mazen. Zwijgend zagen ze toè, hoe Peepke met veel moeite een er van te pakken kreeg, terwijl de andere zijn vrijheid terug vond.

„Zie hier! een kanjer!” pochte Peepke met de vis in de volle vuist geklemd.

„Ik denk, dat het een karper is,” zei Jaap.

Om beurten pakten ze het wild spartelende beest in de handen.

„Wat is ie sterk!” zei Jurrien.

„En wat zal hij smaken!” zei Peepke.

De vis werd in de kartonnen doos gestopt. De kat sprong er boven op.

Hun vlot dreef over de netten, nekte nog een der fuikstokken, voor ze in een smal kreekje aan land gingen.

„Pak jij wel eens een knolletje van de akker, Jaap?” vroeg Peepke.

„Jawel!”

„Is dat geen stelen?”

„Nou . . . stelen, er zijn er zo véél!”

„Dit is precies hetzelfde. In 't meer zijn duizenden vissen.”

„Dan is dit ook geen stelen,” besliste Jurrien.

En toen gingen ze goedsmoeds aan land.

Jurrien bond het landingstouw aan een elzenstam.

De kartonnen doos en de zak met proviand werden meegenomen.

Toen stond de kat alleen arbarmelijk te jammeren op de uiterste rand van de bak.

„Zie je de loopplank dan niet, sufferd!” schold Peepke.

„Hij is wat in de war,” vergoelijkte Jurrien. „Ik zal hem wel even helpen. Kom maar, poes.”

Maar poes liet zich niet helpen. Zijn nek- en rug-haren stonden recht overeind. Zijn ogen stonden verwilderd in de smalle kop.

Het leek de mollige poes van Krul niet meer. Het was de kat uit een akelig sprookje.

„Laat die gek staan!” riep Peepke. „Wij gaan verder.”

Toen Jurrien zich van boord begaf over de plank, volgde de kat hem aarzelend.

Maar aan land gekomen deed het beest eerst een dolle rondedans en begon toen te braken.

Jaap vatte het onmiddellijk.

„Zeeziek,” zei hij.

Het beest drukte de kop in 't gras en gulpte de maag leeg. Ze zagen het aan en kregen medelijden. Peepke aaide hem over de kop. Dat hielp. Hij richtte zich op, drukte zijn kop tegen Peepkes kous en begon genoeglijk te spinnen.

En nu verder, jongens! Vergeet niet, ze staan op vreemde bodem. De herfstwind ritselt door riet en over zeggepollen. Het eiland is geheel overdekt met bosjes gagel, els, berk en wilg. Een pracht schuilplaats voor een vluchteling, een uitgestotene, een rover. Ze mogen wel op hun hoede zijn. Vijf minuten later hebben ze het eilandje in alle richtingen verkend, het is onbewoond en zo veilig als wat. Omspoeld door de grote plas, klinkt onophoudelijk een machtig golvengeruis in hun oren. Peepke is er verrukt over. Hij schreeuwt zijn vreugde uit.

„Hier blijven we! We maken een hutje. en een bed van riet!

De regen, die begint neer te kletteren, kan Peepkes enthousiasme niet blussen. Ze halen het zeil en maken midden in de wildernis een afdakje, waaronder ze wegduiken. Dicht tegen elkaar gedrukt zitten ze zo veilig en knus. De regen klettert, de storm raast.

„Als 't buiten woedt, is 't binnen zoet,“ rijmt Jaap

De regen klettert! De storm raast.

en ze kauwen hun boterhammen en peertjes. Poes vangt aan te spinnen en snuffelt begerig aan de doos.

Als de bui over is, zullen ze een vuurtje maken om zich te warmen en de vis te braden.

„Laat mij ook eens in 't midden zitten, ik word zo nat,“ klaagt Jurrien.

Ze ruilen van plaats en rillen van de kou. Wat is dit voor weer! Een herfststorm is losgebroken. De eerste van dit seizoen. De bui duurt zo lang. Nieuwe wolken-drommen komen uit het Westen, steeds meer.

Ze trachten te zingen, ze worden overdonderd door de elementen der natuur.

Ze zwijgen maar en staren.

Dan tracht Peepke vóór hun tentje een vuurtje te maken. Maar hij brengt het niet verder dan wat smeulen en roken.

Jaap wordt pessimistisch.

„We komen nooit terug in dit weer, we zitten hier al uren, van laveren is geen sprake. 't Is een strop.”

„En we kunnen wel longontsteking krijgen,” voorspelt Jurrien. „Ja, dat kan best! Mijn vader heeft het er ook van gekregen!”

„Dus jouw Vader heeft ook op dit eiland gezeten,” zegt Peepke grimmig.

„Nee, niet op dit eiland!”

„Schei dan uit te liegen, man. Je zegt: mijn Vader heeft het er ook van gekregen”

„Van dat hij doornat geweest is, bedoel ik. Waar dat gebeurd is, weet ik niet precies, ik geloof in 't land, maar niet op dit eiland, dat weet ik zeker. Nee, en toen kreeg hij koorts, jong, veertig graden en hij was haast dood en toen eh

„Haast is nog niet half!”

Ze willen het verhaal niet verder horen.

Ze kruipen uit hun schuilhoek. De benen voelen stijf van het zitten. Nat zijn ze toch al. Er moet iets gebeuren! Dit is een onherbergzaam eiland. Ze kunnen niet eens een vuur maken om zich te verwarmen, het is ellendig. Toch neemt de regen af, maar de wind neemt toe. Ze worden bijna omvergeblazen. Ze hollen en springen langs het paadje naar hun vaartuig. Grote schrik! Het is verdwenen!

„Dáár!” gilt Jaap. „Dáár drijft wat!”

„O, sufferd, je hebt hem niet goed vastgelegd!” Peepke stampvoet.

„Ik heb hem goed,” begint Jurrien.

Maar wie luistert er naar? Het is t  erg. Ze rennen over de sompige oever. Ze kunnen wel springen van spijt.

Twee zwarte stukken dobberen op de woeste golven. Op het ene staat de kist. Op het andere danst een vlaggetje. De „Op hoop van zegen” is op drift geraakt en doormidden gebroken.

„Ik heb het niet gedaan,” jammert Jurrien.

Hij snikt als een kind.

Ik heb het touw vast gemaakt aan dat boompje! Ik heb het niet gedaan!”

Peepke lacht.

Jaap lacht niet, hij ziet heel ernstig en zegt: „Jij hebt het niet gedaan, Jurrien, ben je gek? Ik heb het eerder gedaan. We hebben het alle drie gedaan, Peepke, wat zeg jij?”

„Natuurlijk heeft hij ’t niet gedaan.”

Jurrien droogt zijn tranen.

De regenbui is overgedreven. Poedelnat staan ze in de bolle wind te bibberen.

Ze hebben hun zeiltje weer gespannen.

Ze hebben wat gegeten.

Ze hebben gelopen, zijn in een boom geklommen en hebben geroepen, geschreeuwd.

Hun ijle jongensstemmen verstierven in de oneindigheid. De dag daalde, de schemering zette langzaam aan de wereld in een waas. Eerst verdwenen de verre oevers, toen ook de Zuidelijke streken met geboomte en huizen. De wereld werd zo klein. Ze werd langzaam dichtgeknepen om de drie vlotbouwers.

Toen heeft Jaap Ekkelman berouw gehad. Er rustte geen zegen op deze stiekume onderneming. Vader had wel gelijk. O, Vader! O, Moeder! Wat zullen ze ongerust zijn! En wanneer worden ze hier gevonden, op deze afgelegene plek?

„Heere, red ons! bad Jaap. „Heere, vergeef mij!”

Hij had de hele dag wel geweten dat deze weg een zondige weg was, die afvoerde, ver van huis, maar ook ver van God. Zijn geweten had wel gesproken, maar hij had telkens die stem tot zwijgen gebracht. Nu kwam de grote nood en de angst. Heel alleen stond hij een poosje in de luwte van een struik, met gevouwen handen. Zijn ogen trachtten de donkerte te doorboren, geen ster was te zien. En toch wist hij heel zeker, dat de Heere hen zag. „Overall is God.” Hij zou alles wel willen beloven; nooit weer ongehoorzaam zijn, nooit weer stiekume dingen doen, altijd eerlijk en oprecht zijn. Een kreet steeg uit z'n hart:

„Heere, vergeef mij om Jezus' wil en breng ons weer naar huis!”

H O O F D S T U K X I V

Hoe ze huiswaarts keerden

Vóór de duisternis inviel boomde een vissersman zijn kleine boot dicht langs het eiland. Het was een kleine breedgeschouderde kerel met een kolossale kromme neus. Nee, die neus zullen ze niet weer vergeten, de dappere vlotbouwers. Uit de schemering kwam ie plots opdoemen, en ondanks hun benauwdheid des harten zagen ze hem onmiddellijk. Ook hoorden ze hem, want de man riep hun toe met een sterke neusklank in zijn stem:

„Hoe komen jullie daar? 'k Heb je al wel 'n half uur horen brullen, maar kon je niet vinden.”

In de schemering staken ze over en vertelden hun avontuur, hun ramp.

„O, de poes!” riep Peepke plotseling.

Arme kat, die ze in hun angst even hadden vergeten! Die dwaalde daar nu alleen, in de nacht!

„Ik dank je,” bromde de man. „Om een kat ga ik niet terug. Als 'k hem morgen vind, zal 'k hem oversturen met de post.”

„En hier zet ik jullie af. Je loopt maar op dat lichtje aan. Daar ga je linksom, dan kom je op een 'n pad naar Lutjeburen. En daar moet je maar even vragen. Goeie reis.”

„Een bokkige kerel,” pruttelde Peepke, toen ze achter elkaar over een smal pad op het lichtje afmarcheerden.

„Maar hij heeft ons gered,” zei Jurrien.

„Wat 'n rare stem, hè,” zei Jaap. „En wat een neus!”

„De neus heeft ons gered,” zei Peepke.

Het was een kleine breedgeschouderde kerel . . .

Ze liepen stevig aan om warm te worden en wilden wel wat lachen om die neus, maar het ging niet van harte, daarvoor waren ze veel te moe en verkleumd.

Een grauwe herfstavond zonder maan, zonder sterren, drie jongens op een duister paadje in een vreemd land

en een heel klein lichtje, dat soms nog wegkruipt ook.

Er blafte een hond vlak voor hen uit, een zwaar geluid uit diepe keel. En dat geluid werd harder naarmate ze voortliepen.

Eindelijk stonden ze stil, want de hond was nu vlakbij en midden op het pad.

Het lichtje, uit een klein raam, was nu ook vlakbij. De hond hoorde bij het licht.

Ze riepen wat. Peepke eerst, toen de andere ook. „Ga weg!” „Vooruit!” „Ruk op!” „Weg hond!” Hun jongensstemmen trachtten ze iets zwaarder te maken. Maar het hielp geen zier. Nee, ze maakten 't nog erger, want de woede van het dier scheen te stijgen.

Jaap vermande zich eindelijk en ging vóór. Peepke kwam voor 't eerst in 't achterste gelid. Zo'n kalf van een hond kon je ik weet niet wat doen! Toen Jaap zo dapper doorzette, trok de hond zich terug. Blaffende honden bijten immers niet. Ook ging er een deur open en een man riep iets.

„Zijn we haast in Lutjeburen?” riep Jaap.

„Stil hond!” zei een mannenstem. „Lutjeburen? Ja, linksom en dan weer rechtsom, nog 'n kwartiertje.”

Weer klapt de deur en de vlotbouwers sloegen links om. Daar viel Jurrien over een kleine witgekalkte steen, die de bocht bewaakte. Rechtsom en het pad werd breder, het leek een soort zandweg. Ze struikelden over mulle zandrullen en andere oneffenheden, die ze niet goed konden onderscheiden. Ook Jaap kwam te vallen, voor ze Lutjeburen hadden bereikt en bezeerde zijn enkel. Toen liepen ze maar wat langzamer.

Een donker monster doemde op terzij van het pad: een boerenhuis. Geen licht, geen leven! Nog een en nog een! Dit moest Lutjeburen wezen.

Bij een klein huisje werd gepraat. Daar stonden er twee onder een linde, in de luwte van de gevel, een hij en een zij. Hij sprak en zij gichelde.

Daar konden ze vragen. Jaap liep naar voren tot dicht bij een hekje.

„Is dit Lutjeburen?”

„Nee, Katjeburen,” was het antwoord.

Zij gichelde.

„Wij moeten nog heel naar Kleinbert en weten de weg niet goed.”

„Achter je neus aan,” zei de stem en zij gichelde opnieuw.

Peepke had de moed niet meer om te schelden, hij werd niet eens flink nijdig, daar was hij te moe voor.

„Kom maar,” zei Jurrien.

„Ja, kom maar,” zei Jaap. „Er zullen wel meer mensen wonen.”

„Dat zijn geen mensen,” zei Peepke. Ze hadden ook niemand gezien, de stem kwam uit de donkerte.

Toen kwam er een verlicht raam, een eindje van de weg. Jaap er op af! Hij vond een deur en rammelde aan een ijzeren ring. Er blafte binnen een hond.

Er kwam gestommel. De deur ging half open en een vrouwenstem vroeg:

„Is daar iemand?”

„Ja, wij wilden de weg even vragen, wij moeten naar Kleinbert.”

„Naar Kleinbert?” vroeg de vrouw verbaasd. „Dan moet je zeker over Leek. Harm! naar Kleinbert, moeten ze dan niet over Leek?”

„Ja!” bromde een zware mannenstem van binnen. „Over Lukkenwolde naar Leek.”

„Nu kun je 't horen,” zei de vrouw.

„Maar waar ligt Lukkenwolde dan?”

„'t Brugje over,” zei de vrouw.

„'t Brugje over?”

„Ja, bij Boer rechtsaf. Of weet je dat ook niet? Waar kom je vandaan?”

„Van Kleinbert . . . we hebben gevaren op 't meer

en toen zijn we aan de verkeerde kant terecht gekomen”

„Deur dicht!” schreeuwde de mannenstem van binnen. „’t Tocht hier as ’n sluis!”

„Och schepsel!” zei de vrouw. „’t Derde huis, dat is Boer en dan rechtsaf, dan kom je vanzelf bij de brug. Die over en dan maar recht uit, recht aan. ’t Kan niet missen.”

En toen was de deur dicht.

Ze telden de huizen, ze sloegen rechtsaf, vonden de brug en liepen recht uit recht aan.

Het was een brede zandweg met een fietspad er naast. Ze kozen het fietspad, want de rijweg zat vol diepe wagensporen.

„Mijn voet doet gemeen zeer,” klaagde Jaap. „Ik zwikte door. We hadden van ’t zomer moeten gaan. Nu zijn we alles kwijt.”

De baggerbak van Lukes verloren, Peepkes kist, het roer, de vlag, de hengels, de polsstok, de trompet, de kat, alles verloren. Ook het zeil hebben ze bij de haastige aftocht achter moeten laten.

Het vege lijf alleen werd gered.

„De kat is ’t ergst,” zegt Peepke.

„Wij waren dom,” zegt Jurrien.

„En dat ze zo ongerust worden, thuis, jong, dat is erg,” zegt Jaap. „Ik wil even rusten.”

De zandweg splitst zich, ze kunnen naar rechts, ze kunnen naar links. Ze moeten kiezen. Jaap rust uit op een paaltje.

Peepke meent, dat ze links moeten.

Jaap heeft het gevoel, dat Leek ergens rechts ligt. Daar zitten ze nu mee.

Het is angstwekkend donker.

„Zal ik eens roepen?” stelt Jurrien voor. En hij begint maar te brullen: „Hela! hellep!”

Dan komt er gelukkig een fietslichtje nader.

„Zie je wel,” zegt Jurrien voldaan. „Er komt al iemand.”

De fietsrijder heeft de wind mee en vliegt hen in grote vaart voorbij.

„Hé!” roept Jaap. „Kun je ons de weg ook even wijzen?”

De man heeft het geroep wel gehoord en denkt, dat het jongensmallingheid is.

„Steek je ouwe tante de gek aan!” roept hij.

„Dat komt van jouw gebrul, Jurrien,” zegt Jaap mistroostig.

Ze kunnen hier niet blijven, ze hebben zelfs haast. Jaap strompelt de zandweg rechts op en de anderen volgen hem. Ze zullen toch wel ergens aanlanden.

Dan zien ze een witgeverfd hek. Achter het hek is een oprijlaan met een zandpaadje.

Daar wonen mensen.

Peepke klautert over het hek en verdwijnt in de duisternis. Direct er op begint een hond te blaffen. Even later komt Peepke het zandpaadje afrennen met een zwart log monster op de hiel.

Hijgend staat hij weer naast hen.

„Maar verder,” zegt hij. „Ik laat mij niet verscheuren.”

„'k Snap niet, dat je zo doodsbenauwd bent voor 'n hond,” verwijt Jaap.

„Ga jij zelf dan!”

De zandweg wordt smaller en ze krijgen het gevoel, dat ie straks doodloopt. Misschien komen ze nog weer uit bij het meer

Maar er twinkelt een lichtje door de duisternis. Het is geel en klein, maar het wenkt en geeft nieuwe moed.

Als ze doorlopen, zullen ze het links van zich laten. Dat moet niet, het lichtje moet hen helpen. Het is het laatste redmiddel. Er is geen pad, maar ze móeten links af. Ze kruipen door een droge sloot. Au, Jurrien blijft

vastzitten aan prikkeldraad. Hij rukt zich los, wat kan het hem schelen! Ze steken een weiland over, klauteren over een Drents walletje, strompelen over bouwland, lopen vast voor een sloot, lopen, zoeken, speuren, vinden een hek. Het lichtje verdwijnt, ze keren terug, het lichtje pinkelt weer, ze vinden een paadje ze vinden een huis en dat huis staat aan de verharde weg! Is dit de weg naar Leek? Ze weten het niet. Moeten ze rechts of

Au, Jurrien blijft vastzitten

links? Ze weten het niet. Het huis ligt duister, alles schijnt te slapen. Ze rammelen aan een deur, ze roepen, er komt geen antwoord.

Ze lopen op de weg. Een auto komt aansnellen. Jurrien steekt zijn hand op in het felle licht. De wagen snort voorbij, ze staan in het pikkeduister.

Ze lopen een kwartier, een half uur, ze lopen maar. „Het tolhek!” roept Jaap verrast.

Ha, het tolhek! Nu komt alles terecht. Dit is de goede weg! Maar hij is zo lang, zo eindeloos lang. En het waait zo en 't is zo duister.

Maar ze komen er! Er is geen gevaar meer. Nog een uur misschien!

O, en dan! „Heere, help me!” bidt Jaap. „Vergeef me! Help mijn arme Moeder en mijn Vader!”

Ze komen in het dorp. In het lantaarnlicht zien ze elkaar, ze glimlachen.

Een grote zwart gehuifde vrachtwagen schommelt over de brug. Zien ze goed?

„Woudstra!” roept Peepke.

Ze hollen. Jaap Ekkelman hompelt alleen achteraan. Hij ziet de twee over het achterhekje klimmen. Ze rijden. En laten ze hem in de steek?

Ongeveer in 't midden van de dorpsstraat stopt de wagen. De oude Woudstra, de vrachtrijder van Kleinbert, stapt uit en wenkt.

Ook Jaap Ekkelman moet mee, natuurlijk, ze hebben het Woudstra verteld. Ze hijsen hem in de wagen.

Stapvoets gaat het over de straatstenen. Het stoten houdt straks op. Ze komen op de grindweg. Het paard wordt aangezet tot een sukkeldrafje.

Fijn! gnuiven ze tegen elkaar.

Onder de eiken valt de donkerte over hen. Ze zingen niet. Zwijgend hebben ze zich neergevljgd tegen de zakken. Ze rammelen zo zoetjes door elkaar, ze worden een beetje soezerig.

Jaap Ekkelman laat zijn hoofd maar zakken. Wat gaat dat fijn.

Ze schommelen zo, ze schommelen zo! Het water klotst zo vreemd tegen het vlot, het piept en het knerpt. Vreemd is dat. Boem! Wat is dat? Hij rolt tegen Jurrien aan. Ach, ze zitten in de wagen immers.

Woudstra praat met iemand. Ze staan stil. „Vort!” roept Woudstra.

Ze schommelen verder.

Peepke zit doodstil, hij kon wel maffen! Jaap laat zijn hoofd maar weer zakken op dat ronde, zachte

Het zeil klappert in de wind. Ze varen al weer. Hoort hij de kat niet jammeren? Een schok! Jaap richt zich op. Nee, dat is niet het miauwen van een kat, het is het schreien van een kind. Het is Apke Krul, die schreit.

„'k Heb ze gevonden hoor!” roept Woudstra.

„Alle drie?” vraagt een vrouwenstem.

„Alle drie!”

„Uitstappen, lummels!”

De vlotbouwers zijn weer aangeland.

INHOUD

I. Dat komt er van	5
II. „Wat zullen we nu eens uitvoeren?”	14
III. Hoe groot is dat meer?	21
IV. Maar	28
V. Lukes	36
VI. De „baggerbak”	46
VII. Zondag	54
VIII. Het vlot	58
IX. Eerste tocht	62
X. Het vlot verdwijnt	71
XI. Inbraak	76
XII. De grote tocht	83
XIII. Het onbewoonde eiland	92
XIV. Hoe ze huiswaarts keerden	100